

Az egyház kezdetei

G. Geiger
munkafüzete az
Apostolok
Cselekedetei
első részéhez

Munkafüzetek
a Bibliához
4
Opus
Mystici
Corporis
Bécs

Georg Geiger

Az egyház kezdetei

Munkafüzet az Apostolok Cselekedetei
első részéhez

Munkafüzetek
a Bibliához
4

BÉCS, 1982

Tartalom

Bevezetés	3
Az Apostolok Cselekedetei —	
az Újszövetség szükségszerű kibontakozása	3
Lukács a teológus	4
Lukács mint író	5
Javaslatok a munkával kapcsolatban	6
Magyarázat	
ApCsel 1,1 — 12:	„Mit álltok itt égre emelt tekintettel?” 8
ApCsel 1,15 — 26:	Isteni jog vagy demokrácia az egyházban? 12
ApCsel 2,1 — 41:	„Halljuk, hogy a mi nyelvünkön hirdetik Isten nagy tetteit” 16
ApCsel 2,42 — 47:	„Egy szívvel-lélekkel” 22
ApCsel 3,1 — 10:	„Aranyom, ezüstöm nincs” 26
ApCsel 5,1 — 11:	A bűn, halál és a Szentlélek 29
ApCsel 6,1 — 7:	Diakónia 33
ApCsel 8,26 — 39:	Keresztségi előkészület útközben 38
ApCsel 10,1 — 11,18:	„Amit Isten tisztává tett, te ne tartsd tisztátalannak” 40
Irodalom	45
Az Apostolok Cselekedetei tagolása (táblázat)	47
A Kiadó utószava	48

Az eredeti mű címe és kiadója:

Kirche entsteht. Ein Arbeitsheft zum ersten Teil der Apostel geschichte

© 1978 by Verlag Österreichisches Katholisches Bibelwerk

Klosterneuburg

Fordította: *Tatár Margit*

Egyházi jóváhagyással

Fedőlapterv: *Persché*

© 1982 by OPUS MYSTICI CORPORIS Verlag

(in Verbindung mit dem Österreichischen Pastoralinstitut)

A — 1090 WIEN, Boltzmanngasse 14. — Verlags-Nr.: 339

Satz: im Eigenbetrieb des Verlages OMC

Druck: Novographic, 1238-Wien.

Bevezetés

Apostolok Cselekedetei — az Újszövetség szükségszerű kibontakozása

Az Apostolok Cselekedeteit Lukács írta, a harmadik evangélium szerzője; folytatásul szánta első könyvéhez, amelyben megírta, hogy az emberbarát Názáreti Jézus miként hirdette Isten igéjét.

E két mű szerzője magáról ezt állítja, vö. Lk 1,3: „*mindennek elejétől fogva gondosan a végére jártam*” (vö. Egger, W.: Jézus programja. Munkafüzet a Lukács-evangéliumhoz¹). Az Apostolok Cselekedetei tulajdonképpen nem mindegyik apostollal foglalkozik, hanem elsősorban Péterrel és Pállal, és működésükkel. A mai olvasó számára ez az egyetlen, az Újszövetség által nyújtott bepillantási lehetőség a kereszténység kezdetébe. Ezért tanulmányozzák ezt a katolikus egyházban az utóbbi évtizedekben, a II. vatikáni zsinat óta olyan behatóan. Az ősegyházzal foglalkozva értékes és a jelen számára szükséges tájékoztatást nyernek az egyház és a közösség fölépítésére, alkatára és lényegére vonatkozólag.

A kritikai vizsgálat azt veti Lukács szemére, hogy elárulja az Evangélium tulajdonképeni jellegét. „Stílustalannak” tartja, hogy Jézus életéről, haláláról és feltámadásáról szóló beszámolót valami *egyházttörténet-félével* folytatja. Ha azonban alaposabban megnézzük, ez a szemrehányás több szempontból is indokolatlannak bizonyul:

- A középpontban nem az apostolok, nem a közösség és ellenségei vannak, hanem az Evangélium terjesztése „Jeruzsálemben és egész Judeában és Szamáriában, sőt egészen a föld végső határáig” (vö. ApCsel 1,8).
- Az Apostolok Cselekedeteiben is Jézus működésének van központi szerepe, vö. ApCsel 2,22-36; 3,13-26; 4,10-12; 10,36-38 és még másutt.
- Lukács aszerint ítéli meg azokat, akik Isten szavát hallgatják és hirdetik, hogy a Megfeszítettre és Feltámadottra vonatkozó ígéket elfogadják-e, illetve mennyire értékelik.

Éppen ezért az Apostolok Cselekedetei nemcsak hogy nem fölösleges írás, hanem egyenesen korszakalkotó az újszövetségi írások kánonjában.

Értékes segítség lehet a mai keresztény közösségek számára ez az írás azon törekvésükben, hogy miként alakítsák ki igehirdetésüket és közösségi életüket. Természetesen ez nem történhet naivan és kritika nélkül. Egy helytelenül alkalmazott „*vissza a kezdethez*” jelszó bizonyos körülmények között többet árt mint használ, mert:

- Az ősi jeruzsálemi közösség — bár egészen rendkívüli — mégiscsak olyan közösség volt, amely a Feltámadottra építette fel életét. Viszont tudunk olyan keresztény közösségekről, amelyeknek más problémáik voltak, mint a jeruzsálemieknek. Ilyen volt például a galileai, illetve a Jordánon túli vagy a cezáreai közösség. Már akkor is voltak különböző érdekeltségű csoportok (városiak, földművesek, kereskedők; görögök és zsidók; műveltek és műveletlenek).

¹ A következőkben csak a szerző nevével idézzük.

- Részben még éltek szemtanúk, akik Jézust személyesen ismerhették. Minden még lélegzet-elállítóan új volt. Másrészt a keresztényeknek a zsidóktól való elszakadását (illetve fordítva) sem szabad egy „köd előtt, köd utánam” eseménynek elképzelni. Hosszadalmas, nehéz és fájdalmas folyamatra gondoljunk inkább, amely csak szerzőnk korában (az első század 80-as éveinek elején) zárult lassacskán le.
- Bennünket ettől a kezdettől 2000 év, az egyháztörténelem sokszor viharos századai választanak el. Ezt a fejlődési folyamatot tekintetbe kell vennünk. Nem lehet ma újra előről kezdeni.
- Megismételjük: Lukácsot nem (csak) a közösség érdekelte. Akkoriban a *tulajdonképpen kezdetet Jézus igehirdetésében* kell keresnünk. Kizárólag Jézus élete a zsinórmértéke az egyház életének és tanításának — ma is. *A kereszténység normája* akkor is, ma is az, hogy a Megfeszítettet mint Feltámadottat hirdetjük és hisszük.

Lukács mint teológus

Az Apostolok Cselekedetei biztosan későbbi keletű, mint a kereszténység kezdete. Jézus halála után kb. 50 év múlva, valamint Péter és Pál vértanúsága után legalább 20 évvel fogalmazták meg. Az első generáció lelkesedése már nem jellemzi a későbbi keresztényeket. Már nem várják az Úr nemsokára bekövetkező újraeljövetelét, mint az az első tesszalónikai levél háttérében érződik (főleg 4,13-18; 5,1-11). Lukács feladata tehát az volt, ahogy megfelelő útmutatásokat, tanácsokat adjon a közösség megváltozott helyzetben lévő híveinek. Ő nemcsak író volt, irodalmi értelemben (lásd a következőkben), hanem művét elsősorban mint *elkipásztor* írta, hogy az olvasókat meggyőzze „a tanítás megbízhatóságáról, amelyre oktatták őket” (Lk 1,4).

Ha nyomon követjük az evangélium és az Apostolok Cselekedeteinek egyes fejezeteit, azokból a következő irányelvek olvashatók ki:

Az előző idők sóvárgását Krisztus újra eljövetele után Lukács állandó készenlétre változtatta. Urunk a jövő egy ismeretlen időpontjában jön el újra. Várja ezt a keresztény mindig felkészülten. Ez a várakozás sarkalja az apostolt az evangélium hirdetésére: ApCsel 1,7-8.11. Feladataik betöltésében Jézus Lelke, a Szentlélek segíti őket. Lukácsot különösképpen úgy tekinthetjük, mint a Szentlélek evangélistáját (vö. *Egger, W., 9*).

Vannak utalások arra, hogy Lukács Krisztus korát tekintette az „*idők középpontjának*”, az Ószövetség és az egyház korszaka között. Jézus, a világ Üdvözítője, mindenképp *korfordulót* jelent: „A törvény és a próféták (keresztelő) Jánosig tartottak. Attól kezdve Isten országának örömhíre terjed, és senki se jut be abba erőfeszítés nélkül” (Lk 16,16). Isten országának ez a meghirdetése, amint azt Jézus megkezdte (Lukács-evangélium), ezentúl a keresztények feladata. Ezt írja le az Apostolok Cselekedetei.

Lukács mindkét műve alapján derülátó. Mióta a Názáreti Jézus a világra jött, Isten emberszeretete az egész világ előtt megmutatkozott. Az üdv minden emberé — bűnös és vámosé, görögé és zsidóé, szamariai és rómaié — senki sem szakíthatja el

őket tőle. De Lukács azt is igen jól tudja, hogy még nem minden ép és egészséges. És amikor azt írja, hogy Pál Rómában végül is az Evangéliumot „akadály nélkül” hirdeti (ApCsel 28,31), akkor is marad még egy kívánsága, míg az Úr újra eljön. Azt sem hallgathatja el, hogy a közösségben nem megy minden teljesen simán (lásd kifejtve a 4., 6. és 7. fejezetben). Ha mégis sok mindent idealizál, azt azért teszi, mert nem akar sebeket feltépni, hanem inkább *építően* kritizál.

Lukács mint író (nyelvezet, stílus és források)

Minden bibliai könyv szerzője korának gyermeke volt. Saját koruk gondolkodás- és kifejezőmódját használták. Ez különösen érvényes Lukácsra. Arra törekedett, hogy az antik írókhoz legyen hasonló, képzettségben, választékos kifejezésekben, meggyőző stílusban. Jó görög stílusban írt, de a „Szeptuaginta”, a görög ószövetségi Szentírás nyelvezetét is segítségül veszi. (A Szeptuaginta /= 70/ elnevezés egy legendából származik, miszerint 70 tudós fordította a héber Bibliát, az akkor oly fontos világnyelvre, a görögre.) Igen, Lukács aszerint változtatja stílusát és kifejezéseit, hogy hősei hol szerepelnek. Az egyes kifejezéseket nyilván hosszan mérlegelte, mielőtt alkalmazta, olyannyira, hogyha jól szemügyre vesszük az egyes szövegeket és azt hasonló részletekkel összevetjük, pontosan meghatározható, hogy mikor és mire akar rámutatni. Nem hiába nevezték már a régi időkben is Lukácsot *festőnek*. Természetesen résen kell lennünk, mert a külső harmónia nem mindig felel meg a valóságos tényállásnak. De Lukács a pozitív elemeket akarja különösen kiemelni és azért a kevésbé kedvezőek fölött könnyebben átsiklik.

Lukács szereti a cselekmények fontos személyeit hasonló körülmények között és hasonló tettekkel bemutatni. Így Szent István vértanúságakor (ApCsel 7,59,60) ugyanazokat a szavakat mondja, mint Jézus a kereszten (Lk 23,34.46). Péter és Pál csodái hasonlóak Jézuséhoz. Pálnak is Jeruzsálemben „kell” mennie, hogy ott a zsidóknak „kiszolgáltassák”, mint Urunkat. A mai olvasó itt se a történelmi igazságot keresse, hanem az esemény magvát: az apostolok megszakitás és *törés nélkül* folytatják Jézus üdvhozó tevékenységét. Az ő nyomában, az ő „útján” járnak, ő vezeti őket, a közösséget, illetve az egész egyházat az életre.

Az ApCsel első részének, amelyet ebben a munkafüzetben tárgyalunk, középpontjában a jeruzsálemi ősközösség és Péter apostol van. A második rész határvonalát természetesen Lukács nem vonja meg elég élesen, mégpedig az okból, hogy a Pálról szóló elbeszélés — a 9. fejezettől neki jut a főszerep —, harmonikusan csatlakozzék a Jézusról és Péterről elmondottakhoz. Mivel Pál nem volt tanúja Urunk életének, halálának és feltámadásának, azért szakad meg a páli rész újra 9,31 és 12,25 között és ismét Péter van a középpontban. Sőt a 15,7-ben újra említés történik róla, az apostoli zsinattal kapcsolatban. Az ApCsel-nek ebben az első részében Lukács mindazt el akarja mondani, ami a kereszténységre kötelező. Írása mégsem monoton, oktató, nem is értekezésszerű, hanem gyakran váltogatja az irodalmi formát: Péter különböző beszédei, különálló epizódok, összefoglalások, ószövetségi idézetek és csodák elbeszélései. Ez a rész tartalmazza mindazt, ami lényeges: a Názáreti Jézus kerygmáját (l. 1. és 3. fejezet), a „Szentlélek” (1; 2; 3; 8) és „az apostolok” kilétének értelmezését (2; 5; 7), a pogányok közötti misszió elfogadását (1; 8; 9). Szól továbbá a bűnök és bajok leküzdéséről (3; 6), kimondottan közösségi problémákról (4; 7), végül egy kis teológiát is tartalmaz a szentségekről (3; 8).

Honnan meríti Lukács az információkat? Az Evangéliummal kapcsolatban maga mondja, hogy más evangéliumi írásokat és a szemtanúk közléseit használta föl (Lk 1,1). Az ApCsel második része, a Szent Pálra vonatkozó rész (lásd: az ApCsel felosztását a 47. oldalon) esetében legalább bepillantása lehetett egy *összefüggő* beszámoló nagyobb részébe. (Ezt azonban ma már nem ismerjük.) Viszont az ApCsel első fejezeteihez az utóbbi évtizedek bibliakutatóinak sem sikerült folyamatos írásbeli dokumentumot, pl. evangéliumot vagy idézetgyűjteményt felkutatni. Csupán *kis feljegyzések*, írásbeli vagy szóbeli hagyomány állhatott rendelkezésre. Ezeket, a feltételezhetően egész különböző írásokból származó, egységes gondolati kapcsolatot tartalmazó szövegrészeket kapcsolta össze Lukács áttekinthető egészévé. Közben elhagyott, vagy hozzátett vagy csiszolt, illetve átdolgozott.

Ha az ApCsel szerzőjének minden sajátosságát tekintetbe vesszük (teológia, stílus, nyelvezet, érdeklődési kör), akkor minden rész után a következő kérdéseket tehetjük föl:

- Kik a szereplő személyek? Mit mondanak és mit tesznek?
- Elősegítik-e vagy akadályozzák-e az Evangélium terjesztését?
- Hogyan beszélnek Jézusról?
- Mit akart Lukács akkori olvasóinak mondani?
- Mond-e ez valamit a mai olvasónak is? Miért? Miért nem?

Javaslatok a munkához:

1. Hasonlítsuk össze Lukács előszavát (1,1-4) egy mai, modern könyv előszavával (pl. szakácskönyv, képesalbum, lexikon, utikönyv, és — mert kéznél van — énekeskönyv vagy misekönyv). Milyen *célt* tartanak szem előtt ezek a szerzők? Milyen *forrásokra* támaszkodnak? Mit nyújtanak az olvasónak, illetve annak, aki a könyvet fölhasználja?
 - A szemtanúk és a már elkészült evangéliumok után hányadik nemzedékhez számíthatjuk Lukácsot, mint evangélistát? (Harmadik)
 - Melyek a sajátos jellegzetességei? (Gondos, kezdettől fogva teljességre, rendezettségre törekszik.)
 - Mi a célja? (Meg akar győzni a megbízhatóságról.)
2. Vázoljuk a kezdeti kereszténység „*útjának*” irányát, jelentőségét, körülményeit (ApCsel 2,28; 9. 2.3.17.27; 13,10; 14,16; 16,17; 18, 25.26; 19,9.23; 22,4; 24,14.16.22; 26,13) — (Csoportmunka és összefoglalása a közösség előtt. A mai kereszténység útírányának megvitatása).
3. Miként beszélnek Jézusról az ApCsel-ben? Írjuk föl sorban egy nagy csomagolópapírra az ApCsel ide vonatkozó helyeinek egy-két központi mondatát. Mire fordít Lukács különös gondot? Miről nem szól, ami a keresztény hit szempontjából mégis feltétlenül szükséges lenne? Írjuk oda ezeket a szükséges kiegészítéseket, világosan elkülönítve.

- 4 . Mérjünk le a Földközi-tengert ábrázoló térképen, a mai Izrael területén belül a távolságokat (pl. Názáret és Jeruzsálem között), továbbá a távolságot Jeruzsálem és Róma között. Állapítsuk meg ezeknek a távolságoknak egymáshoz való viszonyát. Keressük meg Judeát, Damaszkuszt, Szamáriát. Mennyi idő kellett akkor, hogy a fenti távolságokat gyalog vagy hajóval megtegyék?

„Mit álltok itt égre emelt tekintettel?” ApCsel 1,1 – 12

Jézus mennybemenetele: küldetés tanítványainak

(A liturgiában: 1. olvasmány áldozócsüdtörtökön)

Indítás:

Csoportmunka (4-6 személy van minden csoportban): melyek a keresztény egyház lényeges feladatai? Milyen jelentése van ebben az összefüggésben a „menny” szónak? Milyen elképzeléseid kapcsolódnak a menny szóhoz? Összefoglalás a közösség előtt: írjuk fel a lényeges mondanivalót csomagolópapírra vagy táblára (vezérszavak). Hagyjunk helyet az (alábbi szöveg feldolgozása során adódó) megfelelő válaszoknak.

Szöveg:

A perikopa (= görög szó, egy bibliai részt jelent), amely itt következik, az ApCsel kezdete. Ez Lukács kettős művének (I. bevezetés) második része. Az előszó (I. 1.) a Lukács-evangélium kezdetével összevetve, itt rövidre van fogva, kihat a mennybemenetel egész elbeszélésére és így az egész könyv további programjának megadja jellegét. Ez a beszámoló össze akarja kapcsolni Jézus korát az egyház korával.

ApCsel 1,1 – 12:

¹ Első könyvemben, kedves Teofil, elbeszéltem, mi mindent tett és tanított Jézus egészen addig a napig, ² amelyen azután, hogy útbaigazítást adott a Szentlélek által kiválasztott apostoloknak, fölvetetett a mennybe. ³ Szenvedése után sokféleképpen bebizonyította, hogy él: negyven napon át ismételten megjelent nekik, és beszélt az Isten országáról.

⁴ Egyszer, amikor együtt evett velük, megparancsolta nekik, hogy ne hagyják el Jeruzsálemet, hanem várjanak az Atya ígéreteré, amelyről — úgy mond — tőlem hallottatok:

⁵ János csak vízzel keresztelt, de ti néhány nap múlva a Szentlélekkel fogtok megkeresztelkedni. ⁶ Az egybegyűltek erre megkérdezték: Uram, mostanában állítod helyre Izrael országát? ⁷ Nem tartozik rátok — felelte —, hogy ismerjétek az időpontokat és a körülményeket. Ezeket az Atya szabta meg saját tetszése szerint. ⁸ De amikor leszáll rátok a Szentlélek, erő tölt el benneteket, és tanúim lesztek Jeruzsálemben s egész Júdeában és Szamáriában, sőt egészen a föld végső határáig.

⁹ Azután, hogy ezeket mondta, a szemük láttára fölemelkedett, és egy felhő elfedte, úgy hogy tovább nem láthatták. ¹⁰ Amint merőn nézték, hogyan emelkedik az égbe, egyszer-

re két férfi termett mellettük fehér ruhába öltözve, és ¹¹ megszólította őket: Galileai férfiak! Mit álltok itt égre emelt tekintettel? Ez a Jézus, aki közületek az égbe emelkedett, úgy jön el ismét, amint szemetek láttára a mennybe ment.

¹² Erre az Olajfákról elnevezett hegyről, amely Jeruzsálemtől egy szombatnapjára van, visszatértek Jeruzsálembe.

Magyarázat:

40 nap: Ezt az időmegjelölést nem kell történelmileg pontosnak tekinteni. A *negyvenes* szám jelentőségét a Biblia olvasói ismerik. 40 napig tartott a vízözön. 40 napig volt Mózes a hegyen, amikor a tízparancsot kinyilatkoztatta az Úr. 40 évig vándorolt Izrael népe a pusztában. 40 napig tartott Jézus böjtje. Az időtartamnak ez a megadása azt jelenti: „egy hosszabb, fontos, szent időszak.”

Isten országa: Mint földi életében, feltámadása után is Jézus Isten országáról beszélt. A tanítványok (= ApCsel olvasói) azonban még mindig nem értik ezt az igehirdetést, mivel ők elsősorban a politikai eredményeket várják. Jézus kijavítja őket: megígéri a Szentlelket, aki majd segíteni fogja a tanítványokat, hogy úgy vegyék át Jézus kinyilatkoztatásait, amint azt ő értelmezte. Itt válik különösen világossá (lásd előbb: „Lukács a teológus” c. fejezetet), hogy a tanítás végleges sikere kitolódik arra az időre, amikor az Úr újra eljön. A keresztények buzgósága azonban mégse lankadjon el (vö. 2 Tessz 3, 6-12).

Jeruzsálem: Máté, Lukácsal ellentétben, a Feltámadottnak csak a galileai megjelenéseit írja le. Lukács azonban a szent városnak különös jelentőséget tulajdonít. Evangéliuma ott kezdődik. A sátán kísértése Jeruzsálemben ér tetőfokára. Igen, Lukácsnál Jézus élete tulajdonképpen egy Jeruzsálembe vezető út. Így válik logikussá, hogy Lukács második könyvét is itt kezdi a mennybemenetel leírásával. Mert ez a város szimbólum Izrael számára, melyet elsőként hívott meg Jézus...

Felhő: Ennek a természeti jelenségnek a szimbólikus értelmezése már az ószövetségi iratokban ismeretes volt. Hogy egy felhő valamit eltakar vagy mozgásba hoz, az már az Egyiptomból való kivonuláskor Isten megnyilatkozásának a jele. A Sinai hegyen Isten a felhőből szólt. Az Emberfia eljövetelét az idők végén az „ég felhőin” várják (Dán 7, 13). Felhő jelenik meg Jézus megkeresztelkedésénél és megdicsőülésénél. Tehát a felhő azt jelenti: Isten van itt, az ember figyeljen rá.

Menny: Minden népnél a menny Isten lakhelyét jelentette. A bibliai szóhasználatban jelenti az ember megdicsőült állapotát Istennél.

Két férfiú: Fontos helyzetekben Lukács többször arról számol be, hogy két férfi ad magyarázatot. Jézus megdicsőülésénél (Mózes és Illés) vagy az üres sírnál, ők segítik kissé tovább a tanácstalan embereket.

Galileaiak: Az észak-palesztinai Galilea tartomány Jézus és a legtöbb apostol szülőföldje. A származás helyének ez a megjelölése Jézus halála utáni első évtizedekben a keresztények neve is lehetett (vö. ApCsel 2, 7). Érdekes módon a „galileai férfiak” szavakat használták fel latin fordításuk szerint (viri Galilaei) Galileo Galilei ellen a helyes világkép körüli vitában.

Teológiai mondanivaló:

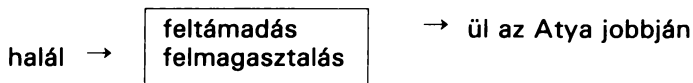
A legfontosabb szavak magyarázata világosan mutatja, hogy Lukács nem arról akar tényállásjelentést adni, hogy Jézus miként vesz búcsút barátaitól, hanem Jézus jelentőségére akar rámutatni minden idők emberei számára:

- Halála ellenére sem hagyta el Jézus övéit; mennybemenetel helyett csaknem azt mondhatnánk: „világbamenetel”.
- Halála révén Jézus Istennél van a mennyben, „ül az Atyának jobbján”.
- A keresztény igehirdetés épp úgy, mint Jézus beszédei, szoros kapcsolatban van az Ószövetséggel. A tanítványok feladata az, hogy üzenetét továbbadják a zsidóknak.
- Az emberek tetteit a világ végén az Emberfia ítéli meg, amikor eljön az ég felhőin. Röviden: Lukács arra szólítja föl olvasóit, hogy legyenek mindig készen.

Javaslatok a szöveg földolgozására:

1. Olvassuk el a következő párhuzamos szövegeket: Lk 24,48-53; Mt 28,16-20; 2Kir 2,1-13. Hasonlítsuk össze ezt a három szöveget a mi perikópánkkal, a következő szempontok szerint: — Milyen külső körülmények között történik a mennybemenetel? — Milyen időpontokat adnak meg? — Milyen szavakat használnak a mennybemenetelre? — Milyen közös következtetést vonhatunk le ezekből a helyekből? — Hányszor és milyen értelemben fordul elő a „mennny” szó?
2. Ezeknek a szövegrészeknek földolgozása alapján válaszoljuk meg újra a („Indításban”) már fölvetett kérdéseket. A kétféle válasz összevetéséből láthatjuk, mennyit haladtunk.
3. A „mennnybemenetel” szó értelmezése rajzban körülbelül így ábrázolható:

„MENNYBEMENETEL”

Magyarázat: az első keresztények számára a legfontosabb kijelentés Jézus felmagasztalása volt. A feltámadás és „az Atya jobbján ülése” szemlélteti azt, amit felmagasztaltatáson értünk. A mennybemenetel még világosabbá és szemléletesebbé teszi a teológiai mondanivalót.

Elmélyülésre szolgáló szövegek:

Kovács úr valamire várt egy napig, egy hétig, aztán még egy hónapig. A végén kijelentette: „Egy hónapot egész jól tudtam volna várni, de nem ezt a napot és ezt a hetet.”

(*Brecht, Bert: Kalendergeschichten, 114*)

Nem mi, emberek kezdeményeztük az egyházat, anélkül keletkezett, hogy valaki is várta volna. Ez az egyház Istentől származik és minden évszázadban újjászületik. Ezért él az egyház minden belső korhadás, minden külső megpróbáltatás ellenére. Mindig újraéled... Az egyház a félenk tanítványok, hívek egy csoportjából keletkezett.

(*Franz König* biboros: *Das Zeichen Gottes*, 28.)

Imák és énekek:

Az áldozócsütörtöki liturgiából: 47.(46.) zsoltár;
„Krisztus a mennybe fölme...” (SzVU 95. ének);
„Vágyom szállni” (DU 69. ének).

Isteni jog vagy demokrácia az egyházban?

ApCsel 1,15 – 26

Mátyás beválasztása az apostoli testületbe

(A liturgiában: 1. olvasmány a húsvéti időszak 7. vasárnapján, B évben.)

Indítás:

- Fesztelen beszélgetés a résztvevők között.
Milyen feltételeket kell figyelembe venni ma, ha valakit egy bizonyos hivatalra választunk a nyilvános — vagy az egyházi életben? A jegyzőkönyv vezetésével megbízott feljegyzí a legfontosabb *címszavakat*.
- A csoport vezetője válasszon ki egy mondát vagy történetet, amely egy helység, utca vagy hegy nevének keletkezését magyarázza meg. Például: Gellérthegy, Margitsziget, tihanyi visszhang stb.

Szöveg és tagolása:

A mennybemenetel-perikópa után az ApCsel-ben egy összefoglaló jelentés következik (ennek irodalmi jellegzetességeit a 4. fejezetben találjuk), amely átfogó képet ad a közösség életéről a mennybemenetel és Pünkösöd között. Lukács mindenekelőtt a kis csoport egyetértését és az imádságot hangsúlyozza. Ezenkívül felsorolja a 11 apostol nevét (vö. más felsorolások sorrendjével: Mt 10,1-4; Mk 3,13-19; Lk 6, 12-16), azután megnevez néhány asszonyt és Máriát, nyilván Jézus anyját. Ez után az összekötő szöveg után következik a mi elbeszélésünk részlete.

A szöveg nem egységes. Mátyás utólagos megválasztásának elbeszélésébe (1, 15. 21-26) Lukács belefűz egy általa ismert hagyományt Júdás haláláról (16-20. versek). A 19. szakasz egy Lukácstól származó megjegyzés: Péter aligha magyarázta honfitársainak görögül a „hakeldama” szót, mivel feltehető, hogy arámi nyelven beszélt. Hogy ez az esemény Jézus halála után két hónappal egész Jeruzsálemben ismert lett volna, nem valószínű, de Lukács idejében már lehetséges.

ApCsel 1,15 – 26:

¹⁵Ezekben a napokban a testvérek körében — mintegy százhuszan lehettek együtt — Péter szólásra emelkedett: ¹⁶Testvérek, férfiak! Be kellett teljesednie az Írásnak, amelyet a Szentlélek Dávid szájával Júdásról, azok vezetőjéről jövendölt, akik elfogták Jézust. ¹⁷Közénk tartozott, a mi szolgálatunk jutott neki is részül. ¹⁸Gonoszsága bérén telket szerzett magának, amikor pedig lezuhant, kettérepedt és kifordultak a belej. ¹⁹Erről Jeruzsálem minden lakója tudomást szerzett, úgyhogy azt a telket az ő nyelvükön Hakeldamának, azaz vérmezőnek nevezték el. ²⁰Benne van ugyanis a zsoltárok könyvében: Lakóhelyük váljék sivataggá, ne lakja senki sátrukat. És: Tiszttségét kapja meg más. ²¹Kell tehát, hogy azok közül, akik mindig velünk tartottak, amikor a mi Urunk, Jézus közöttünk járt-kelt, ²²kezdve János keresztségétől egészen mennybevételé napjáig, valaki velünk együtt tanúskodjék feltámadásáról. ²³Kijelöltek hát kettőt, Józsefet, akit Barszabbász-

nak vagy másnéven Jusztusznak is hívtak és Mátyást. ²⁴ Majd így imádkoztak: Uram, te beelátsz mindenkinek a szívébe, mutasd meg, e kettő közül kire esik választásod, ²⁵ hogy átvegye az apostoli szolgálatban azt a helyet, amelyet Júdás hűtlenül elhagyott, hogy az őt megillető helyre jusson. ²⁶ Ezután sorsot vetettek. A sors Mátyásra esett, így a tizenegy apostolhoz sorolták.

Magyarázat:

Péter: Péter már Jézus idejében is fontos szerepet játszott. Az apostolok névsorában ő az első (ApCsel 1, 13). Az ApCsel első részének ő a főszereplője. Betegét gyógyít, prédikációjával értelmezi a pünkösti eseményt. A közösség fegyelmi ügyeiben ő az illetékes (lásd 6. fej.), és ő veszi föl az első pogányt az egyházba (lásd 10. fej.). A kifejezés: *testvérek között* más megvilágításba helyezi. Ebben a szövegrészben Péter egy az apostolok közül.

Testvérek: Ez a szó egyrészt a keresztény közösség egy-egy tagjának megjelölésére szolgál, vö. ApCsel 1, 14; 9, 17; 9, 30; (Jézus közvetlen halála előtt Péterre bízta, hogy erősítse meg „testvéreit”: Lk 22, 32). Másrészt a zsidók megszólításául szolgál: ApCsel 2, 29; 3, 17; 13, 15. Ebből fölismerhetjük a fiatal egyház és a zsidóság között fennálló elég erős kapcsolatot. 120 kerek szám, amely nem túl nagy tömeg megjelölésére szolgál, de ennek az adatnak semmi köze sincs a számszimbolikához.

Dávid szája: A zsidók felfogása szerint minden zsoltárt Dávid írt. Az ApCsel szerzője Dávidnak ezt a jövődőlő képességét a Szentlélek javára írja. Péter tehát az Írásból akar bizonyítékot felhozni arra, hogy Júdás árulása és annak következményei Isten akaratát volt. Lukács igen szívesen használja a „kell” szót annak magyarázatául, hogy Isten akar valamit és ezért ennek meg kell történnie. Természetesen ez nem változtat semmit Júdás személyes felelősségén: ide vonatkozik a Zsolt 69, 26 és 109, 8. Júdás halála itt egészen másképp van leírva, mint az Máténál (27, 3-10) a kinszenvedés történetében található. Lukács vagy más forrásokat használt vagy hasonló régi beszámolókra támaszkodott.

A 21. verssel kezdődik az apostol fogalom döntő meghatározása. Olyan férfiakról van itt szó, akik a földön élő Jézus tanítványainak közösségéhez tartoztak. (Biztosan voltak Jézus követői között, épp úgy, mint a jeruzsálemi keresztény közösségben asszonyok is, de tisztséget nem kaptak.) Érdemes megjegyezni, hogy Jézus tevékenységének kezdetét nem születésében, hanem nyilvános fellépésében látják. Mint az emmauszi tanítványokról szóló elbeszélésben, Lk 24, 34 Jézust itt is *Úrnak* mondják.

A feltámadás tanúi: Csak az valóban apostol, aki nemcsak a földön élő, de a feltámadott Jézust is látta. Pál csak a második feltételnek felel meg, ezért Lukács sohasem nevezi „*apostolnak*”, hanem mindig csak „*tanúnak*”. A 12-es számot mostantól fogva nem egészíti ki, mert Lukács felfogása szerint az „*apostoli hivatal*” egyszeri és az utolsó apostol halálával meg is szűnik!

József Barszabbász, Mátyás: Mindkettőnek a neve arra utal, hogy a tizenkettőn kívül voltak mások is, akik állandóan Jézussal voltak.

Uram te beelátsz mindenkinek a szívébe: Nem világos, hogy az „*Úr*” szóval Jézust vagy Istent akarják-e megjelölni, aki nemcsak a külsőt, de az emberek szívét is látja. Egy apostolnak a lelke legmélyéből kell azonosítania magát Jézus halálával és feltámadásával.

Szolgálat, apostoli hivatal: Mint minden más feladatot az egyházban, a legfontosabbat sem „hierarchiának” (= szent uralom), hanem *szolgálatnak* értelmezik.

Tizenegy: A 12-es szám Izrael törzseinek számára utal, amelyet most — úgy gondolják — az egyház testesít meg.

Teológiai mondanivaló:

Ez a perikópa elsősorban azt mutatja, milyen mércét állít Lukács egy apostol számára: Jézus életének és halálának legyen a tanúja, egész életét arra tegye fel és hirdesse Jézus feltámadását. Minden más meghatározás elhalványul e mellett. Kettő a lényeges:

- Jézus az Úr. Jézus feltámadása által (Jézus isteni származására Lukács másutt világít rá) olyan közel jut Istenhez („jobbára emeltetett...”), hogy őt magát is megilleti az Istennek kijáró „*Úr*” megszólítás. Lukács is követi azt a fölfogást, amely kifejeződik az első keresztények himnusaiban (vö. még Fil 2,6-11).
- Jézus halála és feltámadása megfelel Isten akaratának. Éppúgy az is, aki ezt a „titkot” hirdeti az isteni akarat választottja. Itt megszűnnek az emberi kategóriák. Ezért a címben adott választási lehetőséget „Isten országa” vagy demokrácia, el kell vetni. Isten maga választja ki azokat, akikre a hivatalait rá akarja ruházni. Természetesen nem mentesíti ez az egyházat attól, hogy a szervezési kérdéseket nagyon is demokratikusan oldhassa és oldja is meg (lásd a 7. fej.). Itt Isten felségjoga nem érvényesül közvetlenül.

Javaslatok a szöveg földolgozására:

1. Exegetikus munka lépései: Melyek azok a szavak, amelyekkel egy aposolt megjelölünk? Húzzuk alá ezeket. Júdás halálának elbeszélése meddig tart és hol kezdődik? A szöveg mely részén szól Péter helyett Lukács az olvasóihoz? Alkalmazhatunk megfelelő jelöléseket.
2. Milyen feltételeknek feleljen meg a mai hitoktató, plébános vagy azok segítője?
 - a/ *Csoportmunka:* minden egyes csoport egy-egy „hivatallal” foglalkozik.
 - b/ Az eredményt hasonlítsuk össze a közösségben. Mindháromra vonatkozó megállapításokat külön-külön írjuk fel.
 - c/ Ezeket az eredményeket hasonlítsuk össze Lukács meghatározásával: Mi változott azóta? Feladtunk-e valami fontosat? Vagy szükségszerűen új kívánalmaknak adtunk helyet?
3. Klasszikus vagy vidám zene mellett *jegyezze fel minden résztvevő* életének egy eseményét, pillanatát, amikor egy isteni „kényszerszert” érzett. Fontos dologról volt itt szó vagy később mellékesnek bizonyult? Azután *közösen* meg lehet vitatni, hogy egyes eseményeknél az isteni irányítás valóságos volt vagy esetleg csak képzelt. Azok is nyilvánítsanak véleményt, akiknek nem volt ilyen élményben részüik. (Ezt csak már összeszokott csoportnak javasoljuk, ahol jó közösségi szellem uralkodik.)
4. *Szövegezzon meg* az egyik csoport egy képzelt helyzetre imát pl. az egyházközségi testület új vezetőt választ. Ez lehet általános imádság is, Isten akaratának felismeréséért.

Elmélyülésre szolgáló szöveg:

Ma az egyház egyetlen feladata, hogy Krisztus ügyét szolgálja, azt megvalósítsa és Krisztus szellemében, eltorzítás nélkül képviselje és érvényesítse a mai társadalomban. Legtöbbször ezt a kérdést kell felvetni: megteszi-e ezt az egyház? Erről beszélni kell. Természetesen minden keresztény, mint az egyház tagja, tegye fel *saját magának is* ezt a kérdést, mielőtt az intézménynek fölteszi.

(Küng, Hans: Christ sein, 469)

Ének:

„Krisztusunk nagy Király...” (SzVU 283)

„Nagy Fölség” (DU 59).

„Halljuk, hogy a mi nyelvünkön hirdetik Isten nagy tetteit” ApCsel 2,1 – 41

Pünkösdi beszámoló, pünkösdi prédikáció és az események

(A liturgiában: pünkösddvasárnap, húsvéthétfő és -kedd első olvasmánya az adott sorrendben.)

Indítás:

- *Beszélgetés:* Mely szavakban fordul elő a „lélek”, és milyen szerepe van ott? (Pl.: „lelkes”, „lelkisedés”, „fellelkesült” stb.)
- Ketten-ketten alkossanak négy párt. Az egyik diktáljon a társának egy 10-15 szóból álló mondatot. Ez magában véve egyszerű. A feladat azáltal válik nehezzé, hogy aki ír, a szobának a diktálóval átlósan szembenlévő sarkában áll. Négy különböző mondatot diktálnak egyidejűleg, és mindenki mellett, aki ír, egy olyan áll, aki a másinak diktál. Az nyer, aki először lesz készen. De nem ez a fontos, hanem inkább az így keletkező nyelvzavar váljék érzékelhetővé.
- A vezető (ezzel kapcsolatban) felolvashatja a bábéli torony építésével kapcsolatos részt (Ter 11,1-9). Mindenki gondolkozzon magában, mikor és hol járult ő is hozzá egy ilyen nyelvzavarhoz, vagy legalábbis mikor hallott vagy figyelt meg ilyent. Ez utóbbit tréfásan el is lehet mesélni.

(Egy ilyen hosszú fejezet feldolgozása fárasztó, ezért több estére is széttagolhatjuk).

Szöveg és tagolása:

A pünkösdi perikópa közvetlenül Mátyás megválasztásáak elbeszélése után következik. Ez a beszámoló az ApCsel elején van, ami azzal magyarázható, hogy Lukács párhuzamot látott Jézus nyilvános működése előtti keresztsége és aközött, amikor az apostolok elteltek a Szentlélekkel.

A fejezet jól láthatóan három különböző részre tagozódik:

- 2, 1-13 a Szentlélek eljövételéről számol be;
- 2,14-36 Péter beszédében értelmezi az eseményt;
- 2,37-41 Jeruzsálem lakóinak reakcióját ecseteli.

Minden egyes részen belül újabb tagozódások találhatók (lásd a következőkben a magyarázatnál).

ApCsel 2,1 – 41:

¹Amikor elérkezett a pünkösöd napja, ugyanazon a helyen mindnyájan együtt voltak. ²Egyszerre olyan zúgás támadt az égből, mintha csak heves szélvész közeledett volna, és egészen betöltötte a házat, ahol egybegyültek. ³Majd lángnyelvek lobbantak, és szétoszolva le-

ereszkedtek mindegyikükre. ⁴Mindannyiukat eltöltötte a Szentlélek, és különböző nyelveken kezdtek beszélni, úgy, ahogy a Lélek szólásra indította őket. ⁵Ez idő tájt vallásos férfiak tartózkodtak Jeruzsálemben, az ég alatt minden népből. ⁶Amikor ez a zúgás támadt, nagy tömeg verődött össze. Nagy volt a megdöbbenés, mert mindenki a saját nyelvén hallotta, amint beszéltek. ⁷Nagy meglepetésükben csodálkozva kérdezték: Hát nem mind galileaiak, akik itt beszélnek? ⁸Hogyan hallja hát őket mindegyikünk a saját anyanyelvén? ⁹Mi pártusok, médek, elamiták és Mezopotámiának, Júdeának, Kappadókiának, Pontusznak, Ázsiának, ¹⁰Frigiának, Pamfiliának, Egyiptomnak és Líbia Círene körüli részének lakói, a Rómából való zarándokok, ¹¹zsidók és prozeliták, krétaiak és arabok: halljuk, hogy a mi nyelvünkön hirdetik Isten nagy tetteit. ¹²Ámultak-bámultak, és ezt kérdezték egymástól: Mi lehet ez? ¹³Mások gúnyosan megjegyezték: Teleítették magukat édes borral. ¹⁴Péter a többi tizenegy kíséretében előlépett, és zengő hangon beszédet intézett hozzájuk: Zsidó férfiak és Jeruzsálem lakói mindnyájan! Vegyétek tudomásul és hallgassátok meg szavamat! ¹⁵Nem részek ezek, amint vélitek, hisz a napnak még csak a harmadik órájában vagyunk, ¹⁶hanem ez az, amiről Joel próféta szólt:

- ¹⁷ Az utolsó napokban
— mondja Isten —
kiárasztom lelkemet minden emberre.
Fiaitok és lányaitok
jövendőlni fognak,
az ifjak látomásokat látnak,
az öregek álmokat álmodnak.
- ¹⁸ Még szolgálaimra és szolgálóimra is
kiárasztom lelkemet ezekben a napokban,
és profétálni fognak.
- ¹⁹ Csodákat teszek fenn az égben,
és jeleket adok lenn a földön:
Vért, tüzet és gomolygó füstöt.
- ²⁰ A nap árnyékba, a hold vérbe borul,
mielőtt eljön az Úrnak
nagy és nyilvánvaló napja.
- ²¹ Aki segítségül hívja az Úr nevét, üdvözülni fog.

²²Izraelita férfiak! Halljátok meg szavamat. A názáreti Jézust az Isten igazolta előtte a hatalmas csodákkal és jelekkel, amelyeket — amint tudjátok — általa vitt végbe köztetek. ²³Ezt az embert az Isten elhatározott terve szerint kiszolgáltattátok és gonosz kezek által keresztre feszítve elveszejtették. ²⁴Az Isten azonban feloldotta a halál bilincseit és feltámasztotta. Lehetetlen is volt, hogy a halál fogva tartsa, ²⁵hisz Dávid így jövendölt róla:

- Szemem előtt az Úr minden időben,
ő áll jobbomon, meg nem inoghatok.
- ²⁶ Örül hát szívem és nyelvem énekel,
sőt testem is reményben nyugszik el.
- ²⁷ Mert nem hagyod a lelkem a holtak honában,
nem engeded, hogy rothadás érje Szentedet.
- ²⁸ Az élet útját mutatod nekem,
és örömmel töltesz el színed előtt.

²⁹ Testvérek, férfiak! Hadd mondjam el nektek Dávid pátriárkáról nyíltan, hogy meghalt és eltemették, sírja mind a mai napig itt van köztünk. ³⁰Mivel azonban próféta volt és tudta, hogy az

Isten esküvel is megerősítve ígéretet tett: az ő utódai közül ültet majd valakit trónjára, ³¹látnokként Krisztus feltámadására utalva mondta, hogy nem marad az alvilágban, s testét nem éri rothadás. ³²Ezt a Jézust támasztotta fel Isten, ennek mi mind tanúi vagyunk. ³³Azután, hogy az Isten jobbra fölemelte, kiárasztotta az Atyától megígért Szentlelket, ahogy látjátok és halljátok. ³⁴Mert Dávid nem ment fel az égbe, mégis mondja:

Így szól az Úr az én Uramhoz:

Ülj a jobbomra,

³⁵ s ellenségeidet

lábad alá teszem zsámolyul.

³⁶Tudja meg hát Izrael egész háza teljes bizonyossággal, hogy az Isten azt a Jézust, akit ti keresztre feszítettetek, Úrrá és Messiássá tette! ³⁷E szavak szíven találták őket. Megkérdezték Pétert és a többi apostolt: Mit tegyünk hát, emberek, testvérek? ³⁸Tartsatok bűnbánatot — felelte Péter —, és keresztelkedjék meg mindegyiktek Jézus Krisztus nevében bűneitek bocsánatára. Így megkapjátok a Szentlélek ajándékát. ³⁹Mert az ígéret nektek és fiaitoknak szól, meg azoknak, akiket — bár távol vannak — meghívott a mi Urunk, Istenünk. ⁴⁰Még más szavakkal is biztatta és buzdította őket: Engedjétek, hogy kimentsünk benneteket ebből a romlott nemzedékből. ⁴¹Akik megfogadták szavát, megkeresztelkedtek. Aznap mintegy háromezer lélek megtért.

Magyarázat:

2,1 – 13-hoz

A szó szerinti fordítás így szól: Amikor Pünkösd napja beteljesedett. Itt Lukács arra gondol, hogy az „idők teljessége” hamarosan bekövetkezik (vö. ApCsel 1,4), de egy prófétai mondás is beteljesedik. A tanítványok nemcsak fizikailag vannak „mind” egy helyen, hanem lelkileg is mind ugyanarra az eseményre várnak.

Zúgás az égből, heves szélvész: A zúgás onnan jön, ahová Jézus távozott (lásd ehhez az alábbi teológiai mondanivalót). A zúgás, a szélvész Isten jelei: Isten viharban szólt Mózeshez, Ezékielhez, Jóbhoz. Ereje és pusztító hatása révén lesz a vihar jellé.

Lángnyelvek: Itt nem egy tűzvész leírásáról van szó, az emésztő és hasznos tüzet itt jelképesen kell értenünk. Mindenekelőtt erőt jelent. Gondoljunk csak magyar szóképünkre: „lángoló buzgóság”, „tüzes szerelem” és hasonlók. Azért a tűz már az Ószövetségben is Isten jelképe: tűzoszlop vonult Izrael népe előtt, az égő csipkeborkor, a tűz a világvége leírásával kapcsolatban.

Szentlélek: Mindezeket az érthető természeti jelenségeket, amelyeket az íráskban járatos zsidók nemcsak hogy ismertek, de mint a világ végének jelet fogták fel, most tárgyilagos józansággal értelmezik. Az egybegyűltek elteltek a Szentlélekkel. Péter ezt követő beszédében ezekhez a fogalmakhoz a folyadék képe kapcsolódik („kiárasztani”, „kiönteni”, „keresztelni”). „Isten Lelke” az Ószövetségben Isten evilági működését jelenti, hasonlóan, mint „Isten szája”, „Isten angyala”, „Isten uja”. Most is, mint Jézus Lelke működik a tanítványokban (lásd az alábbi teológiai mondanivalóban), és azt eredményezi, hogy azok

Különböző nyelveken beszéltek: Hogy ezen mit kell érteni, az nem egészen világos, legalábbis különbözőképpen érthető. Lehet lelkes beszédéről szó, vagy csodálatos módon idegen nyelven szóltak vagy „idegen” azaz új tartalma volt beszédjüknek (lásd a következőkben, a népek felsorolásának magyarázatánál).

Most egy jelentős változás következik, ami a görög szövegben nyelvileg is kimutatható. Lukács eddig valószínűleg egy rendelkezésére álló közlést dolgozott föl, innen kezdve önállóan folytatja az elbeszélést.

Egész *Jeruzsálemben összesereglettek a jámbor zsidók* ahhoz a házhoz, amelyben ezek az események lejátszódtak. Lukács tehát leírja a pütkösi események publikációját, hangsúlyozva, hogy Jeruzsálem lakossága zsidó volt, mégpedig istenfélő.

Saját nyelvén: Mint a következő felsorolás mutatja, itt minden valószínűséggel zárandokokról van szó, olyan emberekről, akik a zsidók aratási hálaünnepére (= pütkös) a diasporákból jöttek Jeruzsálembe. Ezek tehát mind türhetően értettek héberül. Ezenkívül Lukács olyan népeket is említ, akik abban az időben már régen nem léteztek. Így fel kell tételeznünk, hogy a népek listáját valahonnan átvette, hogy ezzel utaljon a pütkösi események egyetemességére. Mindenesetre azt akarja mondani: az apostolok *személy szerint szóltak* minden hallgatóhoz, beszédjükkel meg tudták magukat értetni. A tartalma abban rejlik, hogy

Isten nagy tetteit hirdetik:

Az Ószövetségben *Isten nagy tettei* ezek voltak: az izraeliták kiszabadítása Egyiptomból, a Szövetség megkötése a Sinai-hegyen, Isten elvezeti őket az Ígéret földjére, visszahozza őket a babiloni fogságból. Lukács azonban nem ezekre gondol: sokkal inkább Jézus életének és halálának, valamint feltámadásának misztériumára, „titkára” hivatkozik, amint az a következő Péter-beszédből világossá válik.

Az eseményekre kétféleképpen reagáltak: egyesek eleinte semlegesen viselkedtek, mivel még nem tudták maguknak megmagyarázni a történeteket, mások az egész *zűrzavartól* távol tartották magukat, mivel az apostolokat ittasoknak vélték. A nyelvcsoda nem igen volt egyértelmű esemény.

2, 14–36-hoz

Ismét Péter szól a tizenegy nevében. Ez már mindig az ő feladata. A bevezetés ünnepléses, könnyen megjegyezhető, személyes: „*Testvérek*” *hallgassátok meg szavamat*. Péter azzal hárítja el az események negatív értelmezését, hogy a próféta kijelentésére hivatkozik (Joel 3,1-5). Ez az idézet, valamint bizonyos zsoltárversek idézése öskeresztény törekvés, hogy Jézus szegységteljes halálát az Írásból vett utalásokkal igazolják. (Ma csak az emberi tapasztalatból eredő logikus következtetéseket és utalásokat fogadnánk el bizonyítékkul). A Joel-i idézettel Lukács azt akarja mondani: elérkezett az idők vége („az utolsó napokban”), amikor a Lélek nemcsak a prófétákra száll le átmenetileg, hanem mindenkinek és minden időkre megadatik. A zsidók összekapcsolják ezeket a jeleket a világ végével és egy örök jobb világ eljöveteleével. Ez Lukács szerint akkor következik be, amikor mindenki segítségül hívja az Úr nevét. Az „Úr” az Ószövetségben Istent jelentette, Lukács ezt a megszólítást (vö. 1,24) Jézusra viszi át.

Most Jézus életének rövid leírása következik, — *törvényszegő* zsidók okozta — halála és egy utalás arra, miként igazolta utólag maga Isten a Megfeszítettet. Ezt megint egy ószövetségi idézettel (Zsolt 16,8-11) „bizonyítja”. Péter itt következő „magyarázatából” kitűnik, hogy a zsoltár szerzője nem önmagáról, hanem az eljövendő Urról beszélt.

Végül az ősegyház legfontosabb hitvallása következik: „a Megfeszített az Úr” (= Jahve, Isten) és Krisztus (= Messiás, a Fölkent).

2,37–41-hez

Tehát azok reakciója, akik mindvégig hallgatták a beszédet, pozitív. Nem maradtak a pusztá csodálkozásnál, hanem a *szívük* is megmozdult. Ezt használja föl Péter, hogy fölszólítsa mindnyájukat a vezeklésre, a bűnbánatra és a Lélekben való keresztségre. A kezdetek kezdetén elválaszthatatlanul összetartozott a keresztség és a bérmlás, a bűnöktől való megtisztulás, a Krisztusban való új élet adományozása, és a fölvétel a keresztség közösségbe.

„*Akik távol vannak*”: Itt Lukács rámutat az egyház további missziós munkájára, hogy Jézus Örömhírét nemcsak a zsidóknak kell hirdetni, hanem minden embernek.

Háromezer: Ez a szám a pünkösti beszéd tömegsikerére utal. Lehet, hogy Lukács egy kissé túlzott: a keresztség közösség az első évtizedekben a zsidó „testvérek” között élte csendes életét.

Teológiai mondanivaló;

A különböző történelmi föltevésektől eltekintve a zsidók pünkösdjén, a Pászka-ünnep utáni hetedik héten, ténylegesen történetekkel kapcsolatban, Lukács elbeszéléséből a következő fontos kijelentéseket rögzíthetjük:

- Hogy Jézus a mennybemenetel után nem hagyta el az övéit, ez a Szentlélek elküldéséből világossá válik. A Szentlélek a mennyből jön, ez a *visszhang* a Feltámadott tanítására.
- Lényeges, hogy az egyszerű „galileai” emberek tanúságtételét Jézus életéről, haláláról és feltámadásáról elfogadták és komolyan vették; hogy a zsidók a maguk gondolkodásmódjával megértették, hogy Jézus a Messiás.
- Isten Lelke, aki a világ teremtésénél közreműködött, aki az izraelitákat Egyiptomból kiszabadította, aki Jézust halála után feltámasztotta, ő maga indítja meg a keresztség, igen, az isteni életet.
- Ez a keresztség élet különbözik a bűnös élettől, amely által a nyelvzavar keletkezett. Legyőzi a félelmet és elszigeteltséget, az embereket szabadságra és közösségre vezeti.

Javaslatok a szöveg földolgozásához:

1. *Hitoktatásnál alkalmazható gondolatok*: Mely szakaszokra tagolható az egész fejezet? Milyen címet adhatnánk az egyes fejezeteknek? A szentírási idézetek érthetően legyenek jelezve. Mennyi ideig tart a Péter-beszéd fölolvassása (ne tartson 5 percnél tovább)? Lehetséges-e, hogy ekkora hatása volt? 3000 embernek, meghozza mikrofón nélkül prédikálni, igen nagy teljesítmény lehetett. Kérdés: mi itt a lényeg? Egy közel-keleti térképre fölírhatnánk a népek hosszú listáját a kö-

vetkezőképpen: a Káspi-tó és a Perzsa-öböl közé: pártusok, médek és elamiták. A Fekete-tengertől délre: Pontus. A mai Törökország területére: Frigia, Pamfília, Kappadócia, Cilicia, Ázsia. Mezopotámiát írunk a mai Irán területére. A többi népek és területek maguktól értetődőek.

2. Hasonlítsuk össze más, a Szentlélek adományozásáról szóló szövegekkel; közben a következő kérdésekre válaszolhatunk: Mikor következett be a Szentlélek kiárasztása? Milyen jelenségek történtek egyidejűleg? Milyen hatása volt a Szentlélek eljövételének?

A szövegek: Mt 28,16-20 (nem kifejezetten, hanem értelemszerűen)

Mk 16,20 (nem kifejezetten, hanem értelemszerűen)

Jn 19,30 (itt ez áll: „aztán lehajtotta fejét és kilehelte lelkét”)

Jn 20,19-23

ApCsel 4,31

ApCsel 10,44-48

3. *Prédikáció tervezés* pünkösdvasárnapra, korunkban:

a/ Mit tett Jézus, ami számunkra fontos?

b/ Miként mutathatunk rá és bizonyíthatjuk be, hogy Jézus nem képtelenségeket prédikált és cselekedett, hogy szenvedése és keresztye nem gyalázat, hanem megváltás volt?

c/ Milyen figyelmeztetést adjon az, aki prédikál a hallgatóinak?

d/ Miként lehetünk ma mi is Krisztus „tanúi”?

Elmélyülésre szolgáló szöveg:

...csak azokra a lényeges teológiai kijelentésekre szorítkozom, amelyeket a pünkösti történet tartalmaz: hogy a Szentlélek, aki a keresztény közösségben él, azt mozgatja és uralja, nem az ő saját lelkiségükből származik, hanem az Atyától jön. Továbbá, hogy a Szentlelket Jézus Krisztus közvetíti és hogy ő töri át az országok és népek közti határokat.

(Haenchen, Ernst: Die Apostelgeschichte, 191)

Imák és énekek:

Pünkösd ünnepének liturgiájából: „Jöjj Szentlélek Istenünk” (SzVU 97)

„Szállj szívünkbe nagy Isten” (SzVU 98)

„Szálljon ránk az Úr Lelke” (DU 22)

„Egy szívvel-lélekkel” ApCsel 2,42 – 47

Összefoglaló beszámoló a jeruzsálemi ősegyház életéről.

(A liturgiában: 1. olvasmány a húsvéti időszak 2. vasárnapján, A év.)

Indítás:

- Próbáljuk mai egyházi (plébániai) közösségek munkáját és szellemét összehasonlítani az Apostolok Cselekedetei itt tárgyalt részével. Vannak a mai egyházban világszerte olyan plébániai közösségek amelyek megpróbálják a lehető leghűségesebben követni az ősegyház példáját (részben az anyagi javak közössége, közös lakás, a gyermekek gondozása stb. tekintetében). Esetleg akad, aki ilyenekről részletesebben tud, akit meg lehetne hívni beszámolóra. Ezen az esti összejövetelen összehasonlítás adódhat az ApCsel megfelelő részével.
- *Csoportmunka:* Soroljuk föl egyes elhatárolható csoportok jellegzetes vonásait, és hasonlítsuk ezeket az ApCsel jellemzéséhez. (Ilyen elhatárolható csoportok pl. bibliakör, hittanulók csoportja, házaspárok csoportja, plébániai liturgikus munkaközösség stb.) A jellegzetes vonások részben általánosak: imaközösség, testvéries közösség, hitben elmélyülés, Isten akaratának állandó keresése, Krisztus-követésre törekvés, feltétlen egyházhűségstb.; részben különlegesek: beható hitbeli tanulmány, házastársak problémáiban kölcsönös segítség, azonos hivatásuk kérdései, egyházközségi munka (pl. a liturgia, az öregek ill. betegek vagy gyermekek szolgálatában stb. A kiadó megj.)

Szöveg:

Ez a perikópa közvetlen folytatása a pünkösti események leírásának. Majd egy csoda leírása következik (egy béna meggyógyítása: ld. a következőkben). Lukács szívesen fűz az egyes események elbeszélései közé un. „gyűjtő jelentést”, amelyben bizonyos mértékben összefoglalja az eddig elmondottakat. Ennek azonban nemcsak irodalmi szerepe van. Sokkal inkább áttekintést, visszapillantást és jövőbe nézést akar nyújtani. Lukács ugyanis megpróbál a negatívumoktól — melyekről ugyan az ApCsel-ben beszámol — eltekinteni, vagyis idealizál. (Vö: Teológiai mondanivaló)

Az összehasonlítás érdekében saját szövegünkön kívül a köv. részekre utalunk: 4,32-37 és 5,12-16. A 2,42 vers már fölvázolja a legfontosabb vonásokat, amelyek a keresztény közösség alapját képezik: az apostolok tanítása, istentisztelet (kenyértörés és imádság). Tudniillik erre vonatkozik az első „gyűjtő jelentés”. A második az anyagi javak közös voltáról szól, a harmadik pedig az apostolok csodatevő hatalmát foglalja össze. Mindhárom szövegben vannak azonban olyan elemek is, amelyek továbbiakra utalnak (lásd a következőkben: Javaslatok a szöveg földolgozására).

ApCsel 2,42 – 47:

⁴²Állhatatosan kitarottak az apostolok tanításában és közösségében, a kenyértörésben és az imádságban.

⁴³Félelem fogott el mindenkit, mert az apostolok révén sok csoda történt és sok jel adott. ⁴⁴A hívek mind összetartottak, és közös volt mindenük. ⁴⁵Birtokaikat és javaikat eladták, s az árát szétosztották azok közt, akik szükségét szenvedtek. ⁴⁶Egy szívvel-lélekkel mindennap összegyűltek a templomban. A kenyeret házaknál törték meg, s örömmel és

tiszta szívvel vették magukhoz az ételt. ⁴⁷Dicsőítették az Istent, és az egész nép szerette őket. Az Úr pedig naponként vezetett hozzájuk olyanokat, akik hagyták, hogy megmentésük őket.

Magyarázat:

Az apostolok tanítása: Ez a kifejezés azt mutatja, hogy Jézusnak az Isten országáról szóló tanítása átalakult az apostoloknak Jézusról szóló tanításává. Ennek tartalma egyértelműen meghatározható. Ez azonos a pünkösdi beszéd tartalmával, hogy ti. a megfeszített Názáreti Jézust Isten igazolta.

Kenyértörés: A zsidók étkezés előtti imádsága abban állt, hogy a családapá megtörte a kenyeret és az áldás szavait mondta felette. Ez a keresztényektől is átvett szokás az egész azt követő étkezés megnevezésévé vált. Példa erre a Feltámadott, aki az emmauszi tanítványok szeme láttára törte meg a kenyeret (Lk 24,30-35). Hogy ezt a közösen elköltött szeretet-lakomát mennyiben értelmezték a mai fogalmaink szerint az Eucharisztia ünneplésének, azt nem lehet biztosan megállapítani. (Mindenesetre 20 évvel Lukács előtt, a hatvanas években a korinthusi liturgikus közösségi ünnepeket ilyennek képzelhetjük el, vö. 1Kor 11,17-34.)

Félelem: A félelem, amit a keresztény közösség a kívülállókban kiváltott, kétféleképpen értelmezhető. Egyrészt mint féltő csodálkozás valami teljesen új fölött, félelem az ismeretlennel, a láthatatlannal szemben. Másrészt ószövetségi értelemben féltő tisztelet Isten iránt, akit a közösség középpontjában sejtettek meg. Bár Lukács feltételezi, hogy a keresztények a zsidók körében közkedveltségnek örvendtek, mégis az egyes elbeszéléseknél nem tekinthet el attól, hogy az új vallás ellenállásba és visszautasításba ütközött. A félelem szónak ez a kettős jelentése igen jól kifejezi a zsidók és a keresztények közötti felemás viszonyt (helyeslés és elutasítás).

Csoda és jel: A második szó értelmezi az első. Már Jézus bámulatot ébresztő csodái is jelek voltak, Isten beköszöntő uralmának jelei. (Lásd idevonatkozólag a következő fejezetet.)

Közös volt mindenük: Lukács két teljesen különböző képet rajzol az ősegyház vagyonközösségéről, főleg a 4,32-37 versekben. A tulajdonjavak kezelési módja egyrészt a görög közösségi eszményének felel meg: a tulajdonos lemond tulajdonjogának gyakorlásáról és javait a közösség rendelkezésére bocsátja, vö. 32. vers. Másrészt az ősegyházi közösségben Lukács az ószövetségi eszmény megvalósulását látja: hogy senki se szenvedjen szűkséget, ezért az ingatlan tulajdonosa, amikor szükséges, eladja házáat ill. telkét, és árát a közösség rendelkezésére bocsátja, vö. 34. vers.

Templom: Már Jézus mennybemenetele után világosnak látszott, hogy a keresztények a maguk részéről továbbra is Isten ószövetségi népének kebelében akartak maradni. Elvégezték a zsidók szokásos imáit a templomban. Ezzel Lukács arra is rá akar mutatni, hogy a keresztény közösség élete nemcsak elkülönültségben folyt le, hanem a nyilvánosság előtt is.

Ház: Ezen a szón épp úgy érthetjük a családi ünnepek színhelyét („háza” = családja), mint többek összefojetelét az egyik vagy másik erre alkalmas nagyobb házban.

Teológiai mondanivaló:

Lukács tulajdonképpen a „gyűjtőjelentésekben” áttekintést akar adni azokról a legfontosabb kritériumokról, amelyekről az őskeresztény közösség fölismerhető. Mivel írásában általánosít és idealizál (állandó jelleggel mellőzve a negatívumokat), a jelenítés az olvasó számára egyidejűleg feladattá is válik, hogy törekedjék a fölvázolt eszmény megvalósítására. Ezzel Lukács lényegesen hozzájárul az egyház fölépítéséhez, ami meg is történik, valahányszor az ApCsel-t olvassák.

Külön ki kell emelni a következőket:

- A keresztény közösség folytatólagosan kapcsolatban van Izraellel: igen, ő a valódi Izrael, Isten új népe.
- Az apostolok tanítása nem ideológia, nem merő „kiáltvány”, sem tanrendszer, hanem sokkal inkább egyenesen a gyakorlati keresztény élethez vezet, a hívők közösségében.
- „Unus Christianus — nullus Christianus” (egy keresztény nem keresztény). Kereszténységünk a közösségben nyilvánul meg, ami oda vezet, hogy a keresztények egy szívvé-lélekké válnak.
- A keresztény közösség csodálatot ébreszt: közös életüket csodának tekintik, amely Jézus csodáival egyenértékű.
- Bár Lukács ellensége a kereszténység minden politikai vagy pietisztikus színeztű egyoldalúságának, mégis helybenhagyja mind a nyilvános föllépést, mind a magánájtatosságokat.

Javaslatok a szöveg földolgozásához:

1. *Hasonlítsuk össze az elbeszélések tartalmát.*

Kérdések: Hogyan oszlanak meg a hangsúlyozott részek? Találunk-e ellentmondásokat? Milyen gyakoriak az ismétlődések? (Húzzuk alá ugyanazzal a színnel az azonos és hasonló helyeket.)

2,42: Állhatatosan kitartottak az apostolok tanításában és közösségében, a kenyértörésben és az imádságban.

2,43—47

4,32—35

5,12—16

Félelem fogott el mindenkit, mert az apostolok révén sok csoda történt és sok jel adatott. A hívek mind összetartottak, és közös volt mindenük. Birtokaikat és javaikat eladták, s az árát szétosztották azok közt, akik szükségét szenvedtek. Egy szívvel-lélekkal minden nap összegyűltek a temp-

A sok hívő mind egy szív, egy lélek volt. Egyikük sem mondta vagyonát sajátjának, mindenük közös volt. Az apostolok nagy erővel tanúsították Urunk, Jézus feltámadását, és mindnyájan bőségesen részesültek a kegyelemben. Nem akadt köztük szűkölködő, mert akinek földje vagy háza volt, el-

Az apostolok keze sok jelet és csodát művelt a nép közt. Mindnyájan egy emberként voltak a Salamon-csarnokban. Mások közül senki sem mert közejük elegyedni, de a nép sokra tartotta őket. A hívők — férfiak és nők — egyre nagyobb számban csatlakoztak az Úrhoz. Még a betegeket is kivit-

lomban. A kenyeret házaknál törték meg, s örömmel és tiszta szívvel vették magukhoz az ételt. Dicsőítették az Istent, és az egész nép szerette őket. Az Úr pedig naponként vezetett hozzájuk olyanokat, akik hagyták, hogy megmentsék őket.

adta, és az érte kapott pénzt elhozta, és az apostolok lába elé tette. Mindenkinnek adtak belőle, a szükséghez mérten. József, a ciprusi származású levita is, akit az apostolok Barnabásnak neveztek el, ami azt jelenti, hogy a vigasztalás fia, eladta földjét, az árát fogta és az apostolok lába elé tette.

ték az utcára, hordágyra fektették őket, hogy ha Péter arra megy, legalább az árnyéka érje egyiket-másikat. Sőt még a Jeruzsálemhez közel eső városok népe is odatódult, viték a betegeket, a tisztátalan szellemektől gyötörtöket, s ezek mind meggyógyultak.

2. *Közösségi eszmecsere:* Hasonlítsuk össze a bevezetésben említett jellegzetes vonásokat az éppen összegyűlt plébániai csoportnak, illetve magának a plébániának a közösségével. Történjék ez az ApCsel szempontjai szerint. Lehetséges és szükséges-e ma még az ősegyház közösségi eszményének megvalósítása?
3. *Szerepjáték:* Játsszák meg egy plébánia egyházközségi tanácsának egyik gyűlését. Az ifjúság képviselője magnót igényel. Az időseké korlátot kér a templomhoz vezető lépcső mellé. A könyvtáros a könyvtárt szeretné bővíteni. Az említetteken kívül szerepeljen a plébános továbbá a bizottság más három tagja, akiknek nincs indítványuk. Igyekezzenek 20-30 perc alatt dönteni bizonyos irányban.

A bibliakör többi tagja figyelje az eszmecserét, főleg abból a szempontból, hogy milyen érveket hoznak fel az indítvány alátámasztására, illetve ellene. Továbbá, hogy az egyes tagok mennyire tartják szem előtt a közösség érdekeit, illetve mennyire tekintenek el attól. Végül közös vita valamennyi résztvevővel.

Elmélyülésre szolgáló szöveg:

Közösség az, ahol mások élete az én ügyemmé lesz, az én érdekem, az én gondom, az én örömöm, saját egyéni életem... A közösség ott teljesedik ki, ahol az enyém és a tiéd összeforr. „A felebarátot úgy szeretni, mint önmagunkat.” Ez az egyház.
(F. König biboros: Das Zeichen Gottes, 50)

Imádság:

Egyházad Ura, Istenünk!

Kezdetben te keltetted életre egyházad közösségét, és megerősítetted Jézus Lelke által. Add, hogy a mi egyházközségünk is igazi közösséggé váljék az apostolok tanításában és a kenyértörésben, embertársainkkal való együttélésünkben és az ő szolgálatukban, egy szív és egy lélek legyünk Jézus Krisztusban. Ámen.

Ének:

„Egybe gyűltünk...” (SzVU 221)

„Akarsz-e jó keresztény lenni?” (DU 28)

„Aranyom, ezüstöm nincs”

ApCsel 3,1 – 10

Az apostolok tulajdonképpeni képességei

(A liturgiában: húsvét szerdájának olvasmánya.)

Indítás:

- *Olvassuk fel* Jézus egy csodájának a leírását. Legalkalmasabb Lk 5,17-26.
- *Elmélkedés:* szó nélkül írjuk fel csomagolópapírra — vagy mondjuk ki vitatkozás nélkül gondolattársításainkat a „bénultság”, „béna” stb. szavakhoz.

Szöveg:

Ez a perikópa az előző fejezet összefoglaló jelentéséből indul ki. Ehhez csatlakoznak a beszámolók Péter egy hosszabb beszédéről, az apostolok elfogatásáról, a főtanács előtti föllépésükről és szabadonbocsátásukról. A 3-4. fejezeten végighúzódnó vezérfonal: annak az igazolása, hogy a kereszténység a zsidóság valódi kiteljesedése. A béna ember meggyógyításának elbeszélése „csak” indítás a továbbiak kifejtésére, és így ezekkel a legszorosabban összefügg. Így nem határozható meg egyértelműen, hogy a 11. vers még ehhez a részhez tartozik-e, vagy már a következő jelenethez.

A szöveg nem egészen mentes a feszültségektől. Elárulja, hogy Lukács helyi ismeretei nem pontosak. (Az „Ékes-kapu” és „Salamon-tornáca” nincsenek közvetlenül egymás közelében.) Ellent is mond egyéb adatoknak (Péter és az apostolok igenis rendelkeztek pénzzel).

ApCsel 3,1 – 10:

¹Péter és János egyszer a kilencórai imádság idején fölmentek a templomba. ²Éppen akkor vitték oda egy bénán született embert, akit mindennap letettek a templom úgynevezett Ékes-kapujánál, hogy a templomba menőktől alamizsnát kérjen. ³Amikor meglátta Pétert és Jánost, amint épp be akartak menni a templomba, alamizsnáért könyörgött. ⁴Péter Jánossal együtt rátekintett, és így szólt hozzá: Nézz ránk! ⁵Erre rájuk emelte tekintetét, abban a reményben, hogy kap tőlük valamit. ⁶Péter azonban ezt mondta neki: Aranyom, ezüstöm nincs, de amim van, neked adom: a názáreti Jézus Krisztus nevében (állj fel és) járj! ⁷Jobb kezénél fogva fölsegítette, mire annak nyomban erő szállt a lábába és bokájába. ⁸Egy ugrással talpon volt, és tudott járni. Velük együtt bement a templomba, járkált, ugrándozott és dicsőítette az Istent. ⁹Az egész nép látta, hogy jár és dicsőíti az Istent. ¹⁰Amikor ráismertek, hogy ő szokott ott ülni a templom Ékes-kapujánál alamizsnát koldulva, nem tudták, hová legyenek azon való csodálkozásukban, ami vele történt.

Magyarázat:

Lukács egy ilyesféle történetet legalábbis szóbeli hagyomány révén ismert, de a maga írói és teológiai elvei szerint alakítja át.

Péter és János: Mint már többször láttuk Péternek az apostolok között kimagasló jelentősége volt. Jánosnak itt és főleg a következő fejezetben (4,20) a tanú szerepe jut. Az igazságot legalább két tanúnak kell bizonyítania.

9 óra: Itt a zsidók délutáni istentiszteletéről van szó, amely körülbelül a vesperásnak felel meg (du. 3 óra).

Ékes-kapu: Ennek a templomkapunak a helye nem határozható meg egyértelműen. Lukácsnak valószínűleg a szimbólikus jelleg a fontos, hogy ugyanis a keresztények az istentisztelethez a helyes bejáratot válasszák.

Alamizsnát koldulni: A társadalomból kutasított, nyomorúságos állapotában nem marad más hátra, mint koldusként tengetni életét. Ennek megfelelően korlátozottak az igényei is.

Születésétől fogva: A bibliai szerzők szeretik szemléletessé tenni annak a betegségnek a súlyos voltát, amelynek meggyógyítása csodatévőre vár. Itt föltételezi, hogy ez az ember születésétől fogva nem tudott egyedül járni.

Név: Az antik világban szokásos volt (eskünél, de) főleg gyógyításnál egy jelentős személy nevét kimondani. Mert a név a személy lényegét fejezi ki és általa hatalma is jelen van.

Názáreti Jézus: Péter a történelmi Jézusra emlékeztet: nevének kimondása nem annyira a fölmagasztosult Úrhoz intézett imádság. Ez abban is mutatkozik, hogy a „Krisztus” szó már nem a méltóság jeleként értetődik (Messiás = Fölkent), hanem mint tulajdonnév. Ehhez kapcsolja Lukács a sajátos názáreti jelzőt, amely által egyrészt Jézus názáreti származását jelöli meg, másrészt (vö. ApCsel 24,5) a keresztények egy megnevezését is közli.

Péter szavaihoz kapcsolódik az *érintés*: így az egész csodálatos gyógyítást egyszerű vonásokkal írja le.

Fölsegíteni: A görög szöveg azt a kifejezést használja amely a magyarban fölébresztést, föltámasztást is jelenthet. (A tanítványok első hitvallása a feltámadott Jézusról ez volt: „feltámasztatott”.) Így Lukács kapcsolatot teremt Húsvét eseményével: a béna képességet nyer egy új életre.

Fölugrás: A csoda átütő hatását itt is a meggyógyított heves reakciója jelzi. Mint már Jézus csodáinál, úgy itt is bizonyára a prófétai ígéretek Iz 35,6 beteljesedése jut az olvasó eszébe.

A nép csodálkozása: Az általános hatás, amiről eddig tulajdonképpen nem esett szó, egy kiegészítő bizonyítéka a csoda sikerének. A csodák leírásának az ilyen befejezését „kórus-záradéknak” (Chorschluss) nevezik (mert mintha egy szájból hangzana).

Templom: Itt újból utalás van a keresztény valláskapcsolatra a zsidó vallással. A Jézus erejéből művelt csoda hatásaként mennek az apostolok a meggyógyítottal, aki csatlakozik hozzájuk (= követi őket) Isten imáadására a templomba.

Teológiai mondanivaló:

Az egyes kifejezések magyarázata egyértelműen arra utal, hogy Lukács a béna ember meggyógyításáról nem pontos orvosi leírást ad, hanem sokkal többre gondol:

- Az apostolok Jézus művét nemcsak szavakban folytatják hasonló módon, hanem tettekben is. Azáltal, hogy a bénát meggyógyítják, közreműködnek, hogy a messiási lakomára a szegények, a betegek és a kitaszítottak is meghívást nyerjenek.
- Ugyanakkor azonban a csodával kapcsolatban az eltérés is egyértelműen megállapítható: az apostolok Jézus nevére hivatkoznak, és ezzel tanúságot tesznek amellett, hogy ő az egyedülálló és mértékadó az egyház számára. Már Pál is hivatkozik az „Úr nevére”, vö. Róm 10,13 és később 2 Tim 2,19, mint Aki egyedül képes bennünket megmenteni.
- A beteg csalódik — elég szerény — alamizsna utáni vágyakozásában, amely ugyanis csak némi vigasz lenne számára. A csoda végső célja, mint az elbeszélés a továbbiakban világosan kimutatja, nem is a testi egészség helyreállítása, hanem a béna ember teljes gyógyulása, ami nem más, mint teljes megtérése Jézushoz, mint Urához, vö. főleg 4,12.

Javaslatok a szöveg földolgozására:

1. Próbáljuk meg különböző szempontokból *elmesélni* az esetet, és pedig különböző nézőpontokból. Hogyan mondaná el a történetet Péter, János, a béna, egy ember a tömegből? (Egyéni vagy csoportmunka lehetséges.)
2. „Szinoptikus” *összehasonlítás* egyrészt Jézusnak a Lk 5,17-26-ban leírt csodájával, másrészt Pál csodatételével, ApCsel 14,8-11. Egyezések — különbségek?
3. Ismételjük meg a bevezetésben említett *elmélkedést*. Milyen asszociációkat kapcsolunk most a bénuláshoz?
4. *Beszélgetés*, amelyet így kezdünk: Az emberek azt várják tőlünk / az egyháztól... csalódnunk kell bennünk, mert...

Imádság és elmélyülésre szolgáló szöveg:

18. zsoltár.

Ének:

„Krisztusunk nagy Király” SzVU 283

„Az Úr hű barát” DU 80., és „Szeress...” DU 65

A bűn, halál és a Szentlélek ApCsel 5,1 – 11

Ananiás és Szafira esete: példa az ősegyház egyházi fölfogására

(A liturgiában nem szerepel)

Indítás:

- Rövid *beszélgetés* (nem vital!): van-e értelme a büntetésnek, és ha igen, mi? Legfeljebb két érvet mond mindenki (nem kell feljegyezni vagy vitatkozni róla).
- *Ismétlésül*: soroljuk föl egy csoda résztvevőit (csoportok, személyek). (Lásd előzőekben: csodatévő, kísérő, „a beteg”, a tömeg, a gonosz lélek.)
- *Hasonlítsuk össze* egy állam és egy szabad elhatározásból létesült egyesület büntetési eljárásait (Különbségek? Hasonlóságok?)

Szöveg és tagolása:

Ananiás és Szafira halálának elbeszélése két, a közösségre vonatkozó leírás közé iktatódik. Az első ezek közül inkább az anyagi javak közösségére vonatkozik, az utóbbi pedig az apostolok, főleg Péter csodatetteiről szól. A jelenetet közvetlenül a nagylelkű Barnabás adakozásáról szóló történet előzi meg. Lukács mesterien érti a módszerek váltogatását. Egyszer egyetemeset, majd példának szánt esetet mond el. Az utóbbi „gyűjtőjelentéshez” az apostolok főtanács előtt történt kihallgatásának második leírása (5,17-42) csatlakozik. Ez sok részletében hasonlít az első leíráshoz (4,1-13).

A perikópa észrevehetően két részre tagozódik, amelyek igen hasonlóan egymáshoz. De ha közelebbről megfigyeljük, mégis jelentős különbségek mutatkoznak. Ezek révén még jobban fölismerhetjük Lukács szándékát leírásaiban.

ApCsel 5,1 – 11:

¹Egy Ananiás nevű ember feleségével, Szafirával együtt eladta az egyik földjét. ²Az árából felesége tudtával egy részt megtartott magának, s csak egy másik részt vitt el és tett oda az apostolok lába elé. ³Péter azonban így szólt hozzá: Ananiás, hogy csábíthatta el szívedet a sátán, hogy be akard csapni a Szentlelket, és a föld árának egy részét félretedd? ⁴Hát nem a tiéd maradhatott volna, ha meg akartad tartani? Vagy ha eladtad, nem rendelkezhetél szabadon az árával? Miért vetemedtél ilyesmire? Nem embereknek hazudtál, hanem Istennek! ⁵E szavak hallatára Ananiás összeesett és meghalt. Nagy félelem fogott el mindenkit, aki csak hallotta. ⁶A fiatalabb emberek meg fölálltak, betakarták, elvitték és eltemették.

⁷Mintegy három óra múlva felesége is eljött, mit sem tudva a történetekről. ⁸Péter megkérdezte: Mondd csak, valóban ennyiért adtátok el a földet? Igen, annyiért – válaszolta. ⁹Péter folytatta: Mire való volt egymás közt megegyeznetek, hogy próbára tesztitek az Úr Lelkét? Látod, akik férjedet eltemették, már az ajtónál vannak, hogy tégedet is kivigyenek.

¹⁰Az asszony azon nyomban a lábához rogyott és meghalt. Amikor a fiatalok beléptek, már holtan találták. Kivitték és a férje mellé temették. ¹¹Nagy félelem vett erőt az egész egyházon és mindenkin, aki csak hallott a dologról.

Magyarázat:

Birtok: A közösségbeli zsidók között voltak tehetősebbek is, akiknek Jeruzsálemben birtokuk, szántóföldjük és házuk volt.

Visszatartották: Akik az Ószövetséget ismerik, azoknak e szavak hallatára eszükbe jut az az eset (Józs 7), amikor Ákáz az Istennek szentelt hadizsákmányt galádul elsikkasztotta.

Lábaihoz: Ez a kifejezés az apostolok, főleg Péter tekintélyének elismerését jelenti. A régiéknél szokás volt, hogy áldozati adományait az istenek „lábaihoz helyezték”.

Sátán: Említése által válik világossá a véték súlyos volta. Elvégre itt nem Péter és Ananiás állnak egymással szemben, hanem Isten és a sátán (Lukács gyakran említi a sátánt, vö. Lk 10,18; 22, 3.31; ApCsel 26,18). Ennél a résznél a szenvedéstörténeti sátán képére hívja fel különösen az olvasó figyelmét.

Nem maradhatott volna a sajátod?: Péternek ez az ellenvetése teszi világossá, hogy Ananiás és Szafira nem az ősegyház vagyonszövetségre vonatkozó törvénye ellen vétkezett. Amint az elbeszélés második részéből kitűnik (8. vers), az lehetett a tulajdonképpeni véték, hogy a házaspár olyasmit színlelt, aminek nem volt lelki alapja.

Közösség: Ezen a helyen fordul elő először az ApCsel-ben a „közösség”, illetve „egyház” szó. A két kifejezés jelentését nem tudjuk pontosan elhatárolni elbeszélésében. Egyszerre látja mindig a helyi egyházközséget és az egyetemes egyházat.

Teológiai mondanivaló:

Egy-egy csoda elmondásának szerkezete révén az elbeszélés lényegi mondanivalója könnyen meghatározható. (Lukács sok olyan kifejezést használ, amely egyaránt előfordul Jézus és az apostolok csodáinál.) Isten Lelke és Jézus nem engedi, hogy egyesek vétke miatt az egyház egésze kárt szenvedjen. Isten csodálatosan belenyúl az egyház vezetésébe. — Ezekon kívül még a következő mondanivalókat lehet kiemelni:

- A házaspár vétke vallási visszaélés volt. Amit Ananiás és Szafira a közösségért tett, az csak külsőség volt, minden benső tartalom nélkül. „Lélekben” még „zsidók” voltak, akik hasztalan próbálták áthidalni a „befektetés” és „külső siker” között tátongó űrt.
- Az egyházi hivatalviselő alárendeltje a Léleknek, nem pedig fölérendeltje. Ha szükséges, a Lélek kívülről nyúl be az eseményekbe, és még az apostolok sem vállalhatnak mindent magukra.

- Az egyház a bűnösök egyháza.
- A világ vége nem valahol a messze jövőben van, hanem az egyes emberek számára az életük végén végbemenő ítélet által valósul meg.

Javaslatok a szöveg földolgozására:

1. *Beszéljük meg* az alább következő történetben szereplő házaspár magatartását.
2. *Beszélgetés* a következő mondatkezdésekkel (próbálja meg mindenki az alább megkezdett mondatokat folytatni, anélkül, hogy az előtte szólót figyelembe vennie. Egy a résztvevők közül följegyzi a legfontosabb gondolatokat és csak azután következik a közös megbeszélés):
 - Eddig nem tudtam, hogy az egyház...
 - Péternél az tetszik nekem, hogy...
 - Péternél az nem tetszik nekem, hogy...
 - A házaspár igazi vétkét abban látom...
 - A Szentlélek azáltal működik, hogy...
3. A csoport két beszédes tagja *tárgyal egymással*. Egyik Pétert, a másik Ananiást védi (az események *után*). A többi résztvevő figyelje az érveket és próbálja meg úgy elrendezni és értékelni, és használhatóságuk vizsgálni a ma egyháza szempontjából.

Elmélyülésre szolgáló szöveg:

(Ez a *kitalált* szöveg nem „irodalmi”: a perikópa központi mondanivalóját próbálja érthetőbbé tenni.)

H. község plébánosa azzal nyitotta meg az egyházközségi tanács gyűlését, hogy a templomtető javítása elkerülhetetlen. Már árajánlatokat is kértek. Kamat nélküli kölcsönre és nagyobb adományra volna szükség. Mivel a község maga is eladósodott, onnan segítség nem várható. Privát kölcsönre vagyunk utalva. A szemek S.-re irányultak, aki nagyvállalkozó volt. Ő adhatna az egyházközségnek kedvező kölcsönt, esetleg a kiadások egy részét is átvállalhatná. S. jóindulatúan mosolygott: „Természetesen kész vagyok segíteni, de akkor azt javaslom, hogy a munkát K. céggel végeztessük.”

Erre a plébános: „Amikor a különböző cégektől költségvetést kértem, K. cég ajánlata volt a legdrágább, és csak félév múlva tudnák a munkát megkezdni.” — „Igen, de ha én a költségek egy részét átvállalom és kamatmentes kölcsönt adok a plébániának, akkor engedjék meg nekem, hogy én határozzam meg, hogy ki végezze a munkát” — mondta S. Hosszabb vita után a többség, mely eddig S. nagylelkűségét csodálta, úgy döntött, hogy másnak adják a megbízást. S. megsértődött, visszavonta „nagylelkű” ajánlatát és visszaadta képviselőtestületi megbízatását. „Nincs szükségem az egyházközségre, annak van szüksége rám.” És ezzel elhagyta a termet. Mikor otthon a feleségének elmondta a dolgot, az asszony férje mellé állt: „Ha a plébániának nem kellesz sem te, sem a pénzed, akkor mi is megleszünk nélküle. Nincs rá szükségünk.”

Három héttel később leégett S. gyára. Anyagilag nullán álltak. Szorult helyzetükben az egyházközséghez fordultak, de senki sem akart rajtuk segíteni. A plébános nagy keservesen megszerezte a templomtető javításához szükséges pénzt, a kassza üres volt.

„Úgy tesznek, mintha meghaltunk volna számukra, ezt nem érdemeltük” — mondta S. Felesége így vélekedett: „Mi haltunk meg az ő számukra, amikor elfordultunk tőlük.”

Imádság:

A PÁPÁÉRT:

Isten, minden hívő pásztor és kormányzója, tekints kegyesen N. szolgádra, akit egyházad főpásztorává rendeltél: s add neki, kérünk, hogy mindazoknak, akiknek előljárója lett, szavával és példájával javukra legyen, hogy így a rábízott nyájjal együtt az örök életre eljuthasson. A mi Urunk Jézus Krisztus által. Ámen.

A PÜSPÖKÉRT:

Isten minden hívő pásztor és kormányzója, tekints kegyesen N. szolgádra, akit egyházmegyénk főpásztorává rendeltél: s add neki, kérünk, hogy mindazoknak, akiknek előljárója lett, szavával és példájával javukra legyen, hogy így a rábízott nyájjal együtt az örök életre eljuthasson. A mi Urunk Jézus Krisztus által. Ámen.

Ének:

SzVU 275. ének: „Hol Szent Pétert...”

DU 81. ének: „Föl a fejfel...”

Diakónia ApCsel 6,1—7

Az egyház az irgalmassági cselekedetek és az igehirdetés, — a szemlélődés és az apostoli tevékenység feszültségében

(A liturgiában: szentlecke a húsvét utáni 2. hét szombatján)

Indítás:

- *Feszültséget oldó játék:* egy kis plébániáról hirtelen elhelyezték a káplánt. A plébános nem kap helyette másik papot. Az istentiszteletek számát csökkenteni kell. A régi rend szerint vasárnap délelőtt három mise volt. Milyen elvek szerint járnak el az illetékesek? (A misék számának csökkentése, szombat esti szentmise, új időpontok?)
- *Ötletzápor:* az egyház általános feladatairól ma a városban / vidéken: mondjon mindenki egy éppen eszébe ötlő feladatot. Ezeket följegyezzük a táblára (vagy filctollal csomagolópapírra) egymás alá.

Szöveg:

Szövegünk az apostoloknak a főtanács által történt második kihallgatásából indul ki. Utána István elfogatásának elbeszélése, majd egy hosszú beszéd az Ószövetségről és István megkövezésének leírása következik. István beszédéből fény derül annak a résznek a hátterére, amely szerint hét férfit választottak ki, hogy az „asztalnál szolgáljanak” a görögöknek. Valószínűleg István diaszporából származó zsidó volt. A külföldieknek, mint ő, vagy igen szoros volt a jeruzsálemi templomhoz való kapcsolata — ilyenek voltak azok az ellenzékiek, akik Istvánt elítélték —, vagy közönyösebbek voltak iránta, mint az országban élő zsidók —, nyilvánvalóan ilyen lehetett István is. Elbeszélésünkben a tulajdonképpeni eseményt meg kell különböztetni Lukács elbeszélési szándékától.

ApCsel 6,1—7:

¹Ez idő tájt, hogy a tanítványok száma egyre nőtt, zúgolódás támadt a görögök közt a zsidók ellen, hogy a mindennapi alamizsnaosztáskor az ő özvegyeiket háttérbe szorítják.

²Ezért a tizenkettő összehívta a tanítványokat: Nem volna rendjén, hogy elhanyagoljuk az Isten szavát, s az asztal szolgálatát lássuk el.

³Testvérek, ezért szemeljetek ki magatok közül hét jó hírben álló, Lélekkel eltelt bölcs férfit. Ezeket megbízzuk a munka irányításával,

⁴mi meg majd az imádságnak és az Isten szava szolgálatának szenteljük magunkat.

⁵Tetszett a javaslat az egész közösségnek, és kiválasztották Istvánt, ezt a hittel és Szentlélekkel eltelt férfit, aztán Fülöpöt és Prohórust, Nikánort és Timont, Parmenászt és Miklóst, az antióchiai jövevényt. ⁶Az apostolok elé állították őket, azok imádkoztak és rájuk tették kezüket. ⁷Az Úr szava terjedt, úgyhogy a tanítványok száma igen megnőtt Jeruzsálemben, még a papok közül is tömegesen hódoltak a hitnek.

Magyarázat:

Ezekben a napokban: Ez a kifejezőmód nemcsak egy a Bibliában bevett bevezetése egy új perikópának, hanem rendszerint ünnepélyes hangsúlya is van.

Zsidók és hellenisták: Zsidó volt mind a két népcsoport: az első bennszülött izraeliták voltak, a többiek ez egész akkori római birodalom területéről jöttek és görögül beszéltek (vö. ApCsel 2,9-11-ben szereplő népek listájával, valamint István történetében szereplő fontos említésükkel ApCsel 6,9-ben). Sokan ezek közül a külföldiek közül azért jöttek idős korukban Jeruzsálembe, hogy a szent városban sírhelyet biztosítsanak maguknak. Jeruzsálemhez kapcsolta őket a feltámadás reménye, amelyet a Messiás-váráshoz fűztek.

Özvegyek: Sokan voltak Jeruzsálemben. Főleg azoknak a férfiaknak a feleségei, akik az előzőekben említett okból Jeruzsálemben haltak meg. Ezek idegenek voltak, munka nélkül, nehéz anyagi körülmények között, és éppen ezért voltak ráutalva a nyilvánosan megszervezett szegénygondozásra.

Isten igéje / asztali szolgálat: Az apostolok, akik felelősek voltak az egyházért, szükségesnek látták, hogy teológiai tevékenységük mellett a „karitást”, a felebaráti szeretetszolgálatot is gyakorolják. Ezért új hivatalt létesítenek, amelyhez azonban az illetékesek jóváhagyását is meg akarják nyerni. A közösség teljes gyülekezete döntsön az előterjesztés felett.

Hét: Héttagú bizottság volt több zsidó intézmény (város, zsinagóga) vezetősege.

Szentlélek és bölcsesség: Lukács írói rátermettsége szemléletesen világít rá arra, hogy ez az új hivatal is körültekintést és felelősségtudatot igényel.

Fülöp, István és a többiek: Azoknak a férfiaknak görög neve, akik megfelelnek a kikötött feltételeknek, világosan utal arra, hogy tulajdonképpeni feladatuk nemcsak az „asztal körüli” szolgálatból állt (vagyis a rendelkezésre álló anyagi javak kiosztása a szegények között). Sokkal inkább arra kell gondolnunk, hogy már a jeruzsálemi ősegyház több kisebb részre oszlott — így nyelvekcsoportok vagy egyéb (pl. helyi) szempontok szerinti megoszlásban. Egy ilyen csoport — a görög nyelvűek — vezetőségét alkotta a hét kiválasztott férfiú. Jól illik még ebbe a képbe, hogy István és Fülöp (vö. ApCsel 7,8) legkevésbé sem csak merőben segítő szolgálatot végeztek, mint diakonusok, hanem evangélisták voltak, az Örömhír hirdetői.

Ima és kézzel való szolgálat: Még egyszer szóba kerül az apostolok imája. A kézzel való szolgálat a zsidók-nál elterjedt és sokféleképpen használt gesztus volt. Itt az a szerepe, hogy általa kapja meg a kijelölt feladatához szükséges kegyelmet.

Pap: Szemben a tekintélyes és gazdag főpapokkal, akik a kereszténység legnagyobb ellenségei közé számítottak, az egyszerű papok inkább jelentéktelen és szegény emberek voltak, egyszerű templomszolgák: sokan voltak (kb. 8000). Közülük sokan szívesen csatlakoztak volna a keresztényekhez.

Teológiai magyarázat:

Lukács tudósítása történelmi háttérének földértésénél — minden nehézség ellenére — egyrészt az ősegyház életére vonatkozólag, másrészt Lukács elbeszélési szándékával kapcsolatban a következő fontos megállapításokat tehetjük:

- Az egyházban a felelős személyek feladata — akiket ma egyházi hivatal- ill. tisztségviselőknek mondunk — feladata elsősorban az, hogy az *egész rájuk bízott közösség javát* tartsák szem előtt. *Egyes* feladatok felsorolásával nem lehet sem a papot, sem a püspököt végérvényesen jellemezni. Gondoskodásuk körét nem lehet meghatározott személyekre körülhatárolva beszűkíteni.
- Ha egy feladatot központinak és fontosnak mondhatunk, akkor az bizonyára az *imádság és az ige szolgálata*: azaz Jézus tanításának, valamint a Jézusról szóló tanításnak illetékes hirdetése. Lukács az imádságot még a szolgálatnál is erősebben hangsúlyozza.
- A keresztények közösségéhez tartozók létszámát csak úgy mellékesen megemlíti. Éppen ennél a perikópánál ez előfeltétel, és nem eredménye az eltervezett lelkipásztori munkának. Egy keresztény közösséget nem lehet merőben „technokratikus”, gyakorlati megfontolásokkal fölépíteni.
- Napjainkban figyelemre méltó és irányadó, hogy már az ősegyházban is volt „*kategoriális lelkipásztorkodás*” (vagyis nem a területi elv alapján) határozott irányulással különböző munkakörökre.

Javaslatok a szöveg földolgozására:

1. *Hasonlítsuk össze a „hét” választásának feltételeit és módját Mátyás megválasztásával, ApCsel 1,21-26.* Ki jelöli ki a személyeket? Milyen külső formalitások vannak? Milyen feltételek jutnak érvényre? Milyen szerep jut az apostoloknak? (Hasonlóságok és különbözőségek.)
2. a/ Próbáljuk meg az *ötletzáró* alapján (lásd: *Indítás*) a lényeges feladatokat a mi egyházközösségünkre alkalmazni. Ennek megtörténte után egy-egy *kiscsoport* részletesen foglalkozhat az egyes indítványokkal.
b/ Minden feladatot 0 és 5 közé eső jeggyel osztályozunk. Így mindenki magában döntheti el, mennyire tart fontosnak egy-egy ügyet. (0 = nem fontos, 5 = nagyon fontos. A közbeeső számok az árnyalati különbséget fejezik ki.) Utána a vezető minden sorra kiszámítja az átlagot. Majd az egyéni értékelések megjelölését és a középértékét egymással összekötjük. Így módon mindegyik számára eltérés adódhat a feladat átlagértékelése (a középérték) és saját értékelése között (az esetleg felrajzolt ábrázolási görbén). A mutatkozó nagyobb eltéréseket feltétlenül beszéljük meg a közösségben.

Példák erre a feladatra:

A szomszédnak nyújtott segítség	0	1	2	3	4	5
Gyermekekre vigyázás	0	1	2	3	4	5
Bibliakör	0	1	2	3	4	5
Öregek, elhagyatottak gondozása	0	1	2	3	4	5
Fogyatékosok gondozása	0	1	2	3	4	5
Hitbeli elmélyítés	0	1	2	3	4	5
Anyák összejövetele	0	1	2	3	4	5
Elsődíjazási segítő	0	1	2	3	4	5
Plébániai könyvtár	0	1	2	3	4	5
Barkácsolás hétvégen	0	1	2	3	4	5
Kegyhelyre zárandóklás	0	1	2	3	4	5

Elmélyülésre szolgáló szövegek:

A püspökök, mint az apostolok törvényes utódai és a püspöki kollégium tagjai, legyenek mindig összetartozásuk tudatában és törődjenek az összes egyházakkal, hiszen az egyházért a többi püspökkel együtt mindegyikük felelős, Isten rendelése és apostoli tiszttségük parancsa alapján. Különösen azokra a földrészekre legyen gondjuk, ahol még nem hirdették Isten igéjét, vagy amelyeken — főként paphiány miatt — a keresztények abban a veszélyben forognak, hogy elpártolnak a keresztény erkölcsöktől, sőt magát a hitet is elveszítik. Ezért minden erejükkel arra törekedjenek, hogy az evangélium hirdetésének és az apostolkodásnak a műveit a hívők lelkesen felkarolják és támogassák.

(A II. Vatikáni Zsinat határozata a püspökök lelkipásztori hivatásáról, 6.)

DDr. STEFAN LÁSZLÓ megyéspüspök (Kismarton) a PAPI HIVATÁSOKÉRT:

MIT TEHET MINDEN HÍVŐ AZ EGYHÁZI HIVATÁSOKÉRT:

Mit tehet SAJÁT személyében:

- Imádkozzon sok és jó hivatásért és vegyen részt a papokért mondott szombati miséken.
- Érdeklődjön egyházi pályák iránt, ahol közvetlenül szolgálhat Istennek.
- Keresztény életének példájával adjon indítást új hivatásokra.
- Legyen érdeklődéssel és jóindulattal azok iránt, akik papi vagy szerzetesi pályára készülnek.

Mit tehet a CSALÁDI körben:

- Honosítson meg egyszerű életmódot családjában, ápolja ott az áldozat és meggyőződéses keresztény élet szellemét.
- Ha családtag érdeklődik egyházi pálya iránt, ne gördítsen útjába akadályokat.
- Mozdítsa elő a családban és rokonságban a papi vagy szerzetesi hivatást.

Mit tehet az EGYHÁZKÖZSÉGBEN:

- Álljon készen az együttműködésre a plébánián.
- Vegyen részt minden, a hivatásokért kezdeményezett megmozdulásban.
- Keresse a kapcsolatot olyan fiatalokkal, akik egyházi hivatások iránt érdeklődnek és adjon nekik felvilágosítást.

Könyörgések:

Urunk Jézus Krisztus, jó pásztor, aki meghívtad apostolaidat, hogy emberek halászává tedd őket, kérünk Téged:

- hogy egyházad minden tagja felismerje, mennyire felelős mások lelki üdvéért.
- add, hogy meghívottaidat az evangéliumi jó hír terjesztése örömmel töltse el.
- Add N. püspökünknek kegyelmedet, hogy egyházmegyéjét bölcsességgel, lelki erővel és bátorsággal vezesse.
- Adj minden községünknek lelkipásztort, hogy nevedben megbocsássák a bűnöket, kiozzák az élet kenyerét és összegyűjtsék egyházad tagjait.
- Add meg Anyaszentegyházad szolgálóinak az önzetlen szeretet szellemét.
- Buzgó, jó keresztények példája által mutass mindenkinek utat az igaz életre.
- Adj Uram örök békét és nyugalmat elhunyt papjaidnak, szerzeteseidnek, és mindazoknak, akik egyházadat szolgálták.

Mert azt akarod, hogy benned minden hívő elérje tökéletességét és örök célját. Tégy bennünket alkalmassá arra, hogy megosszuk Veled a lelkek megmentésének gondját. Aki élsz és uralkodol, most és mindörökké. Amen.

Keresztségi előkészület útközben

ApCsel 8,26-39

Fülöp megkereszteli az etiópiait

(A liturgiában: húsvét után 3. hét csütörtökének olvasmánya)

Indítás:

Ez a rész igen alkalmas bevezetésül egy keresztségi előkészítő beszélgetésre. Éppen ezért ennek a fejezetnek a megbeszélését egy olyan esti összejövetelre tehetjük a legcélszerűbben, amely megelőzi több gyermek együttes megkeresztelését, ami nagyobb plébánián szokásos lehet.

- Egy *ötletzápor* keretében a jelenlévők felsorolják, hogy mit várnak a keresztségtől a gyermek számára. Lehetőleg sok szempontot soroljanak föl.
- *Kerekasztal megbeszélés* arról a témáról, hogy milyen előfeltételekkel rendelkezik a megkeresztelendő, illetve szülei és keresztszülei.

Szöveg:

Fülöp nevével az ApCsel 6,5 versében találkozunk először közvetlen István után, ő a hét „diákónus” egyike, akiket az „asztal szolgálatára” rendelték. István megkövezése után, amikor az első keresztyének szétszéledtek, Fülöp Szamáriában lép föl és hirdeti az Evangéliumot (8,4-13). Missziós működését Péter és János apostol bérmálási körútja szakítja meg (8,14-25). A folytatás a 9. fejezetben Pál megtéréséről szóló első híradás.¹

ApCsel 8,26 – 39:

26Az Úr angyala így szólt Fülöphöz: Kelj útra, és menj délre, a Jeruzsálemből Gázába vezetőd, elhagyatott útra. 27Fölkerekedett hát és elment oda. Egy etiópiai férfi, Kandákénak, az etiópiai királynénak magas rangú udvari tisztje és főkincstárosa épp Jeruzsálemben járt imádkozni. 28Visszatérőben kocsiján ülve Izajás prófétát olvasta. 29A Lélek indítást adott Fülöpnek: Menj és szegődj a kocsi mellé! 30Fülöp odasietett és meghallotta, hogy Izajás prófétát olvassa. Megkérdezte: Érted, amit olvasol? 31Hogyan érthetném – felelte –, ha nincs, aki megmagyarázza nekem? Aztán arra kérte Fülöpöt, hogy szálljon fel, és üljön mellé. 32Az Írásnak ezt a helyét olvasta:

*Mint a juhót, úgy vitték leölni.
Ahogy a bárány sem ad hangot nyírója előtt,
ő nem nyitotta szóra ajkát*

- ³³ *A megaláztatásban vétetett el róla az ítélet
Ki sorolhatja fel nemzedékét?
Mert élete elvétetett a földről.*

¹ Ezt és az ApCsel második részét ennek a sorozatnak egy következő füzet dolgozza föl.

34Az udvari tiszt megkérdezte Fülöpöt: Mondd, kiről mondja ezt a próféta, magáról vagy valaki másról? 35Fülöp elkezdte a magyarázatot, és az Írásból kiindulva hirdette neki Jézust. 36Amint továbbhaladtak az úton, egy tóhoz értek. Az udvari tiszt megszólalt: Nézd, itt a víz, mi akadály van hát, hogy megkeresztelkedjem? ⁽³⁷⁾38Ezzel megállította a kocsit, aztán mindketten, Fülöp is, az udvari tiszt is bementek a vízbe, és Fülöp megkeresztelte. 39Amikor kijöttek a vízből, az Úr Lelke elragadta Fülöpöt, az udvari tiszt nem is látta többé, de azért boldogan folytatta útját.

Magyarázat:

Angyal / az Úr Lelke: Lukács ezt a két kifejezést csak írásban variálja, tartalmilag fölcserélhetők. Az Úr (= Isten) közvetlenül kapcsolódik be az Evangélium terjesztésébe. Ő vitte Fülöpöt egyenesen a kocsizhoz és végül ő ragadta el onnan. Szintén neki tulajdonítható, hogy történetesen éppen vízhez értek.

Gáza: Ez a Jeruzsálemtől délnyugatra fekvő helység a Földközi-tenger partján az utolsó állomás az Egyiptomon keresztül Etiópiába vezető hosszú sivatagi út előtt.

Eunuch; etiópai: Ez a kifejezés mindenekelőtt egy magasrangú tisztviselőt jelent. Ez az ember nem zsidó, de Lukács azt sem mondja róla, hogy pogány, mivel az első pogány megkeresztelését Péter számára tartogatja (lásd a következő fejezetben). Aki az Ószövetséget jól ismeri, az ezekben a sorokban a 68. zsoltár 32. versének beteljesedését látja („Jöjjenek Egyiptom nagyjai, Etiópia nyújtsa ki kezét Isten felé”).

Kandaké: Ez a szó nem az etiópai királynő nevét, hanem címét jelöli.

Iz 53, 7-8 versének idézése Jézust mint a szenvedő jó embert mutatja be. Ennek a szentírási résznek az olvasása Fülöpnek közvetlen alkalmat nyújt az Evangélium hirdetésére.

Az Írás: Isten szavára hivatkoznak a zsidók ha valaminek igaz és helyes voltát akarták igazolni. A misszionárius is így érvel a pogányok hitoktatásakor.

Teológiai mondanivaló:

- Egy ember első találkozása Isten Evangéliumával, azaz Jézus Örömhírével: ez elsősorban Isten műve. A keresztséget kiszolgáltató — legalábbis ha ezt a helyet tekintjük — csak eszköz. Ez azt jelenti, hogy ha valaki részesülni akar a szentségekben, elégséges annak fölismerése, hogy Jézus az Úr. Ez lehetővé teszi fölvetését a hívők közösségébe, és a Jézus által meghirdetett bűnbocsánat elnyerését.
- „Ige” és „szentség”, emlékezés Jézus életére és halálára, valamint ígéretének megvalósulása napjainkban. Ez az egyház két lényeges oszlopa. Az ígehirdetésnek tettekhez kell vezetnie, viszont a keresztény cselkedet és élet aligha lesz eredményes a kezdetre való visszaemlékezés nélkül.
- Azáltal, hogy kocsit, utazást, Fülöp hirtelen megjelenését és eltűnését emlegeti, Lukács talán azt akarja mondani, hogy kereszténynek lenni, egyháznak lenni mindig *úton levést* is jelent.

Javaslatok a szöveg földolgozására:

1. *Hasonlítsuk össze* ezt a perikópát az emmauszi tanítványokról szóló elbeszéléssel (Lk 24, 13-35), amelynek hasonló a szerkezete. Keressünk e két megjelölt helyen megfelelő mondatokat a következőkhöz:

Úton van egy még hitetlen ember
hirtelen egy idegen csatlakozik kísértőül
az Írás magyarázata
„szentség”
az idegen hirtelen eltűnése

2. Miután átdolgoztuk ezt a szentírási részt, még egyszer rákérdezhetünk a keresztség feltételeire. Ezt követően próbáljuk meg egy *beszélgetés* keretében a keresztségi előkészítő beszélgetés vezérfonalát felvázolni. (Ez a munka sok időt és odaadást igényel és a vezetőnek még alaposabban elő kell készítenie és irányítania, mint más esetekben, pl. felhasználhat kérdőívet, amelyen részletes javaslatok vannak, és a jelenlévőknek ezeket kell fontossági sorrendben elrendezni.)

Elmélyülésre szolgáló szöveg:

Aki valóban „hisz” Krisztusban, azt meg szabad keresztesíteni. Ez a keresztség — mint már láttuk — az Istentől belénk oltott szikra, amely lángoló tűzzé kell hogy váljon. De csak szívós munka árán jutunk el oda, hogy Jézus többet akar velünk: „tűzzel és Szentlélekkel” keresztesít meg. A „keresztség” nem jelenti, hogy az egész ember már égő, és hogy már eljutott a Szentlélek teljességéhez. A keresztség a kezdet szentsége, a megtérés kezdete. Joggal akkor részesedünk benne, amikor elérkezünk az igaz hithez, amikor el akarjuk magunkat kötelezni Jézusnak és Őt ismerjük el életünk Urának, hozzá akarunk ragaszkodni.

(F.König *bíboros*: Das Zeichen Gottes, 107. old.)

Imádság:

Hála a keresztségért:

Istenünk, te csodálatos Gondviseléssel úgy rendelted, hogy Krisztus országa az egész földkerekségen elterjedjen, és minden ember részesedjék a megváltás kegyelmében. Add meg kérünk, hogy egyházad a világ üdvösségének szent eszköze legyen, hirdesse és segítse megvalósulásra az emberek közötti szeretetednek titkát.
Ámen.

Ének:

„Tagjai vagyunk...” (DU 70)

„Szeretlek szép Jézus...” (SzVU 157).

„Amit Isten tisztává tett, te ne tartsd tisztátalannak” ApCsel 10,1 – 11,18

A zsidóktól a pogányokig

(A liturgiában: húsvét utáni 4. hét hétfőjének a szentleckéje 11,1 – 18)

Indítás:

- Sok plébánián annak pontosan megfogalmazott feltételei vannak, hogy valaki keresztséghez, elsőáldozáshoz, bérmláshoz járulhasson, vagy egyházi házasságot köthessen. Ezekkel azt akarja az egyházközösség pontosan érvényre juttatni, amit az egyházi törvénykönyv előír. A bibliai körben tegyük föl a kérdést, mennyiben jogosak ezek a törvénytárgyak, és ha igen, milyen kritériumokat kell alkalmazni.
- Egy *kerekasztal-beszélgetésben* vitassuk meg, hogy az anyaszentegyház parancsai közül melyeket lehet megváltoztathatónak tekinteni és melyeken nem szabad változtatni. Így válik az egyház és a kereszténység lényegére vonatkozó kérdés világossá.

Szöveg:

Az ApCsel 9,32 – 12,25 az első pogányoknak az egyházba való felvételéről szól. Az Isten ígéje elterjedt „egész Jeruzsálemben meg... egész Judeában (1,1 – 8,3) és Szamáriában” (8,4-40) és megkezdte győzelmes bevonulását „egészen a föld végső határáig”. — Így ígérte meg Jézus az apostoloknak és bízta rájuk mennybemenetelekor (ApCsel 1,8). Az Evangélium tehát elterjedt Jeruzsálemtől Rómáig, a zsidóktól a pogányokig. A pogányok keresztények lehetnek anélkül, hogy a zsidó törvényeknek alá kellene vetniök magukat. Ezt mondja ki az ún. apostoli zsinat, ApCsel 15,1 – 29. Ezzel utólagosan és végérvényesen szentesítve van az Evangélium általános elterjedése, ami a legemlékeztetőbb a mi hosszú lélegzetvételű, de a művészet összes szabályait figyelembe véve megszerkesztett, érdekes elbeszélésünkben.

ApCsel 10,1 – 26:

¹Cezáreában élt egy Kornéliusz nevű férfi, az itáliai zászlóalj századosa. ²Vallásos és istenfélő volt egész házanépével együtt. Bőségesen osztotta az almozást a népnek, és állandóan imádkozott az Istenhez. ³A nap kilencedik órájában látomása volt. Egész világosan látta, hogy az Úr angyala belép hozzá és megszólítja: Kornéliusz! ⁴Ránézett és megrémülve kérdezte: Mi az Uram? Az így válaszolt: Imádságod és almozásod felfelé szállt az Isten színe elé, s megemlékezett rólad. ⁵Ezért most küldj embereket Joppéba, és hívd el Simont, más néven Péter. ⁶Egy bizonyos Simon tímárnál lakik, akinek a háza a tenger mellett van. Ő majd megmondja, mit kell tenned. ⁷Mihelyt az angyal ezt közölte, eltűnt, hivatott két szolgát és egy neki alárendelt istenfélő katonát. ⁸Ezeknek mindent elbeszélte, aztán elküldte őket Joppéba.

⁹Másnap, amikor ezek már úton voltak, sőt közeledtek a városhoz, Péter hat óra tájban fölment a tetőre imádkozni. ¹⁰Közben megéhezett és enni kívánt. Míg az ételt készítették neki, elragadtatásba esett. ¹¹Látta, hogy megnyílik az ég, és onnét valami lepedőfele ereszkedik alá négy csücskénél fogva a földre. ¹²Mindenféle négy lábú és csúszómászó állat meg égi madár volt benne. ¹³Nos, Péter, öld le és edd meg! — szólalt meg egy hang. ¹⁴Szó

se lehet róla, Uram — felelte Péter —, sosem ettem én semmi közönségest vagy tisztátalant. ¹⁵Másodszor is megszólalt a hang: Amit Isten tisztává tett, azt te ne tartsd tisztátalannak. ¹⁶Ez háromszor megismétlődött, aztán az egész hirtelen fölemelkedett az égbe.

¹⁷Míg Péter a látomás értelmén töprengett, Kornéliusz emberei Simon háza után kérdősködve megálltak a kapunál. ¹⁸Bekiállottak, s tudakozódtak, hogy itt szállt-e meg Simon vagy másképpen Péter. ¹⁹Péternek, aki még mindig a látomáson töprengett, szólt a Lélek: Nézd, három ember keres. ²⁰Fogd magad, menj le hozzájuk, és tétovázás nélkül kelj velük útra, mert én küldtem őket. ²¹Péter lement és megszólította az embereket: Nos, én vagyok, akit kerestek. Mi járatban vagytok? ²²Erre azt felelték: Kornéliusz százados, aki az egész zsidó nép tanúsága szerint derék, istenfélő férfi, egy szent angyaltól azt az utasítást kapta, hogy hívasson el házába és hallgassa a tanításodat. ²³Erre bevezette és vendégül látta őket. Másnap útra kelt és velük ment. Néhány joppei testvér is vele tartott. ²⁴Másnap odaértek Cezáreába. Kornéliusz már várta őket, összehívta a rokonságát és a barátait. ²⁵Amikor Péter megérkezett, Kornéliusz eléje sietett, és a lábához borult, hogy hódoljon neki. ²⁶De Péter fölemelte. Állj föl — mondta, hisz én is csak ember vagyok.

A következő versek bevezetésül szolgálnak ahhoz a beszélgetéshez, amely Kornéliusz házában folyt le. Kornéliusz csaknem szóról-szóra mondja el azt a látomást, amelyről Lukács már a 10,2-7 versekben beszámolt.

ApCsel 10,34 — 11,4:

³⁴Péter így kezdte beszédét: Valóban el kell ismernem, hogy az Isten nem tesz a személyek közt különbséget, ³⁵mindenki kedves előtte, aki féli, és az igazsághoz igazodik, bármely nép fia is. ³⁶A tanítást ugyan Izrael fiainak adta, amikor békét hirdetett Jézus Krisztus által. Ő a mindenség Ura. ³⁷Ti tudjátok, mik történtek a Jánostól hirdetett keresztség után Galileától kezdve egész Judeában. ³⁸Miképpen kente föl az Isten a názareti Jézust Szentlélekkel és hatalommal. S ő ahol csak járt, jót tett, meggyógyította az összes ördögtől megszállottat, mert vele volt az Isten. ³⁹Mi tanúi vagyunk mindannak, amit Júdea egész területén és Jeruzsálemben tett. Aztán megölték, keresztre feszítették, ⁴⁰de harmadnap feltámasztotta az Isten, és látható alakban megmutatta, ⁴¹igaz, nem az egész népnek, hanem csak az Istentől előre kijelölt tanúknak, vagyis nekünk, akik ettünk és ittunk vele halálából való feltámadása után. ⁴²Megparancsolta nekünk, hogy hirdessük a népnek, és tanúsítsuk, hogy ő az, akit az Isten az élők és holtak bírájául rendelt. ⁴³A próféták mind tanúságot tesznek, hogy aki hisz benne, elnyeri nevében bűnei bocsánatát.

⁴⁴Péter még be sem fejezte a beszédet, s a Szentlélek már leszállt mindenkiere, aki hallgatta a tanítást. ⁴⁵A zsidókból lett keresztények, akik Péterrel érkeztek, ámulatba estek, hogy a Szentlélek ajándéka a pogányokra is kiárad. ⁴⁶Mert hallották, hogy megkapták a nyelvek adományát, és magasztalják az Istent. Péter megszólalt: ⁴⁷Meg lehetne tagadni a keresztvizet azoktól, akik a Szentlelket éppenúgy megkapták, mint mi? ⁴⁸Ezzel elrendelte, hogy Jézus Krisztus nevében kereszteljék meg őket. Őt viszont arra kérték, hogy maradjon még náluk néhány napig.

¹Az apostolok és a judeai testvérek megtudták, hogy a pogányok is elfogadták az Isten szavát. ²Amikor Péter visszatért Jeruzsálembe, a zsidók közül némelyek szemrehányást tettek neki: ³Körülméletlen emberek házában jártál, és ettél velük.

⁴Péter hozzáfogott, és szép sorjában elbeszélte nekik a történeteket:

Az ApCsel szerzője most is megismétli önmagát, amikor a jeruzsálemi zsidó-keresztény közösség előtt Péterrel — öngazolására — újra elmondhatja az egész eseményt.

ApCsel 11,16 — 18:

16Eszembe jutottak az Úr szavai, amikor mondta: János csak vízzel keresztelt, de ti a Szentlélek által nyeritek el a keresztséget. 17Ha tehát az Isten ugyanazt az ajándékot adta nekik is, mint nekünk, akik hiszünk Jézus Krisztusban, ki vagyok én, hogy akadályt gördítsek az Isten útjába? 18Miután ezeket hallották, elhallgattak, és dicsőítették az Istent: Így hát a pogányoknak is megadta az Isten a bűnbánatot az életre.

Magyarázat:

Cezarea: Ez a város kb 70 km-nyire van északra a mai Tel-Avivtól. Joppéból a római kikötőbe és katonai állomáshelyre kb. másfél napi út, az akkori közlekedési eszközökkel.

Itáliai zászlóalj: Ez a katonai egység kb. 1000 emberből állt. Lukács ezzel az adattal saját korának viszonyait tartja szem előtt, kb. 50 évvel az elmondott események után.

Ház: E szó nemcsak az épületet, hanem Kornéliusz egész családját, sőt még az alkalmazottjait is jelenti.

Istenfélő: Ezzel a megjelöléssel azokat a pogányokat illették (Lukács következetesen kerüli ezt az elnevezést), akik féleg-meddig csatlakoztak a zsidó valláshoz: de nem metéltették körül magukat, és nem is kellett magukat a zsidó tisztulási előírásokhoz tartaniuk.

Simon, a tímár: A tímárok mestersége nem örvendett nagy tekintélynek. Lukács valószínűleg arra akar burkoltan utalni, hogy a másik Simon (= Péter) az igazi tisztaságra (a szív tisztaságára) tekint.

Négylábúak, csúszómászók, madarak: Az Ószövetség ismerőinek Ter 1,24 jut eszükbe, de a tiszta és nem tiszta állatok is, amelyeket Noénak a bárkába kellett vinnie (Ter 7, 2—3). Az állatok legtöbbje, melyeket Péter a lepedőfélében látott, a zsidóknál tisztátalanoknak számítottak. „Tisztátalanná” lesz a zsidó ember azáltal is, ha pogányt fogad a házába, vagy pogány ember házába megy, vö. Jn 18,28. Péter itt következő beszédét (10,34-43) épp úgy, mint az ApCsel 2,14—36; 3,12—26; 4,8—12; 5,29—32-t kereszteleési vagy bértámasztási prédikációnak is nevezhetnénk. Ez emlékeztet Jézus erőszakos halálára (Lukács szenvedéstörténete különbözik a többi evangéliumétól), nagyon realisztikus ábrázolással vallja a feltámadás tényét, és arról beszél, hogy a Feltámadott mint bíró tér vissza.

11,3: a zsidó-keresztények azt vetik inkább Péter szemére, hogy áthágta a zsidó tisztulási előírásokat, semmint azt, hogy pogányokat keresztelt.

11,17 — 18: Péter nem akadályozhatja meg Istent abban, hogy a Szentlelket elküldje. Ugyanennek az isteni óhajnak akar eleget tenni a pogányok megkeresztelésével is. Az, hogy Péter a keresztséget csak *elrendeli* (10,48) és nem maga szolgáltatja ki, inkább Lukács korának gyakorlatára, mint az ősegyház szokásaira utal.

Teológiai mondanivaló:

Megjegyzendő továbbá, hogy Péter a zsidó tisztulási előírásokat áthágja: — ez félreérthetetlenül isteni utasításra történik. Egy pogánynak és egész „házának” a megkeresztelése ebből szükségszerűen következik: a pogányok fölvehetők a keresztény közösségbe anélkül, hogy előzőleg zsidókká lennének. Így az egyháznak végérvényesen sikerült megtennie azt a nagy lépést, amely a zsidó szektából korlátok nélküli, egyetemes közösségbe vezetett. Ebből az elbeszélésből még a következő tényeket is kiolvashatjuk (és ez a munkafüzet egész anyagának összefoglalásánál is érvényesíthető):

- Az ősegyházban még erősen összetartozott a kereszttség, a bérmlás, a bűnök bocsánata és az új élet Jézus Leke által. Egyrészt az egyház kezdeti állapotában érthetően még nem alakult ki minden tökéletesen, másrészt új indítást adhat ma, a szentségekről alkotandó fölfogásunknak.
- A feltámadott Jézus az irányadó „Úr” mindenki számára: mind a zsidóknak, akiknek vezetői „tudatlanságból” ölték meg őt, mind a pogányoknak, akik akkor találják rá, amikor Istent keresik.
- Isten kezdeményezi az egyház terjedését. A kezdetben kicsiny és teljesen jelentéktelen közösséget a növekedés készleteti szervezeti megfontolásokra. Az emberi tevékenység az isteni terv szükségszerű következménye.
- A keresztények közössége kizárólag erre hagyatkozhat. A közösség formáit (vezetés, hivatalok, igazgatás) az egyházon kívül és belül a mindenkor körülményeknek megfelelően kell meghatározni: ezek nem tartoznak az egyház lényegéhez. Bár mindig vannak vezető személyiségek, de ezek, és elsősorban ezek be kell hogy kapcsolódjanak a közösség életébe, amely Jézus Krisztustól, Urunkból, és egyedül tőle származik. Jézus Krisztus a legfőbb tekintély, a „végső instancia”.

Javaslatok a szöveg földolgozására:

1. *Írásos beszélgetés:* Legfeljebb 6 személyből álló kis csoport — minden beszélgetés nélkül — egy kisebb plakátot készít. Mindenki fölírja rá egy-két mondatban, hogy milyen benyomást tett rá az a nagy lépés, amikor a zsidó szektából világegyház lett. Adott körülmények között azt is hozzá lehet tenni, hogy milyen igények származnak abból a ma egyháza számára. Ezután *közösségben beszél* meg a plakátokat.
2. Játsszuk el (11,1 — 18) mint szélesebb körű bírósági tárgyalást, azt a párbeszédet, amelyet Péter a maga igazolására a jeruzsálemi zsidókkal folytat. Ajánlatos, hogy a csoport „haladóbb” fölfogású tagjai vállalják az óvatos zsidó-keresztények szerepét, viszont az ún. „konzervatívak” próbálják Pétert alakítani. Az egész *szerpjátszás* alkalmazható a maga teljességében a mai körülményekre (pl. böjti parancs, ökumenikus istentisztelet, lelkipásztorok munkaközössége stb).
3. *Metafora-gyakorlat:* Szóban vagy írásban fejezze ki mindenki, hogy mihez lehetne hasonlítani az egyház rendkívül nagy méretű növekedését:
 - „Az első pogány megkeresztelése olyan számomra, mint...”
 - „A lepedő a tisztátalan állatokkal úgy tűnik nekem, mint...”

- „A zsidókból és pogányokból álló egyház olyan nekem, mint...”
- „Péter önigazolása olyan számomra, mint...”

Elmélyülésre szolgáló szöveg:

A mi időnk (Lukács még nem használja a mai értelemben vett „egyház” kifejezést), amelyben az „Isten szava”, a keresztény igehirdetés, az egész földkerekségen győzedelmeskedik, Lukács szerint ugyanúgy beletartozik Isten üdvözítő tervébe, mint Jézus Krisztus ideje... Utat keres egyháza számára, amely megoltalmazza a legsúlyosabb bajoktól e világon. Megmutatja neki élete értelmét ebben az időben Jézus Krisztus üzenetének győzelmes hirdetése által. Nem tart szenvedélyes szemlét az idők eljövendő fordulata felett, mint Szent Pál, hanem abban a biztos tudatban él, hogy Isten jósága — még a mi időnkben is — minden reggel újonnan virrad fel.

(*Haenchen, Ernst: Die Apostelgeschichte, 141*)

Imádság:

Urunk, Istenünk!

Fiad győzelmes halála által a világot új húsvéti életre keltetted. Te részesítesz minden embert Isten gyermekeinek szabadságában. Add a keresztényeknek és minden téged őszintén kereső embernek Szereteted Lelkét, hogy mindnyájan egy szív és egy lélek legyünk. Ezt kérjük tőled Urunk, Jézus Krisztus által. Ámen.

Ének:

„Győzelemről énekeljen,,,” (SzVU 280b)
 „Magányos voltam...” (DU 67)

Megjegyzés az egyes — példakép ajánlott — énekekkel és az imádságokkal kapcsolatban:

Énekek: Az eredeti mű a „Gotteslob” c. egyetemes német énekeskönyvre utal. Ehelyett mi a „Szent vagy Uram” és a „Daloljunk az Urnak” c. énekeskönyvekből válogattunk példát, ami persze tetszés szerint helyettesíthető mással.

Imádságok: az eredeti mű többször imaszöveget közöl, ezeket lefordítottuk, három helyen csak tárgyjelölés szerepel. Idevonatkozó válogatásunk lelőhelyei: 32. old.: Római Miskönyv; 36. old.: DDr. Stefan László megyéspüspök 1976. évi nagyböjti körleveléből (az idézett szöveg megjelent hajtogatható képecske hátlapján is); 39. old.: Dr. Cserhádi József (szerk.): Minden-napi kenyér, Budapest, 1972, Szent István Társulat, 188. old.

1. Közérthető irodalom bevezetésül

- Barclay, W.*: Apostelgeschichte, Wuppertal 1969.
Conzelmann, H.: Apostelgeschichte, Tübingen 1972.
Dibelius, O.: Die werdende Kirche, Berlin 1941.
Haenchen, E. Artikel: Apostelgeschichte, in: Die Religion in Geschichte und Gegenwart I. 501–507.
Hainz, H.(Hg): Kirche im Werden. Studien zum Thema Amt und Gemeinde im Neuen Testament, München 1976.
Hengel, M.: Zur urchristlichen Geschichtsschreibung, Stuttgart 1979.
Kirchschläger, W.: Die Eigenart des Lukas: Entschluss 29 (1974), 183–186.
Kürzinger, J.: Die Apostelgeschichte (Geistliche Schriftlesung), Düsseldorf 1965.
Stählin, G.: Die Apostelgeschichte, Göttingen 1962.

2. Tudományos irodalom az egyes fejezetekhez

- Alapvető mű az ApCsel tudományos tanulmányozásához:
Haenchen, E.: Die Apostelgeschichte⁷ 1977 (Kritisch-exegetischer Kommentar über das NT 3.)
Kremer, J. (Kiadó): Les Act des Apôtres. Traditions-Rédaction-Théologie, Leuven, 1979. (E mű a szentírásmagyarázók Leuvenben tartott 1977-évi gyűlésének gyűjteményes kötete, amely a kutatás legújabb helyzetéről nyújt áttekintést.)
Berger, K.: Volksversammlung und Gemeinde Gottes. Zu den Anfängen der christlichen Verwendung von *ekklesia*: ZThK 73 (1976), 176–207.
Bultmann, R.: Zur Frage nach den Quellen der Apostelgeschichte, in: Exegetica, Tübingen 1967, 412–423.
Dibelius, M.: Aufsätze zur Apostelgeschichte, Göttingen⁵ 1959 (Kiadó: H. Greeven).
Glöckner, R.: Die Verkündigung des Heils beim Evangelisten Lukas, Mainz 1976.
Morgenthaler, R.: Die lukanische Geschichtsschreibung als Zeugnis, Zürich, 1958.
Plümacher, E.: Lukas als hellenistischer Schriftsteller, Göttingen 1972.

3. Különleges irodalom az egyes fejezetekhez

1. f.: *Lohfink, G.*: Die Himmelfahrt Jesu, München 1971.
2. f.: *Gaechter, P.*: Die Wahl des Matthias: ZKTh 71 (1949), 318–346.
3. f.: *Kremer, J.*: Pfingstbericht und Pfingstgeschehen, Stuttgart 1973.
4. f.: *Zimmermann, H.*: Die Sammelberichte der Apostelgeschichte: BZ 5 (1961), 71-82.
5. f.: *Dietrich, W.*: Das Petrusbild der lukanischen Schriften, Stuttgart 1972, 216-232.
6. f.: *Weiser, A.*: Das Gottesurteil über Hananias und Saphira: ThGl 69 (1979), 148-158.
7. f.: *Kasting, H.*: Die Anfänge der christlichen Mission, München 1969.
8. f.: *Cullmann, O.*: Die Tauflehre des NT, Zürich 1948, 65-73.
9. f.: *Wilckens, U.*: Die Missionsreden d. Apostelgeschichte, Neukirchen 1974, 46-50, 63-70.

4. Az „Elmélyülésre szolgáló szöveg”-ben *idézett* irodalom felsorolása

- 10. l.: *Brecht, B.*: Kalendergeschichten, Rowohlt 1953.
König F. bíboros: Das Zeichen Gottes, Styria 1973.
 - 15. l.: *Küng, H.*: Christ sein, Piper 1974
 - 21. l.: vö. 2. Wissenschaftliche Literatur
 - 25. l.: mint fent
 - 37. l.: *Rahner, K.* - *Vorgrimmler, H.*: Kleines Konzilskompodium, Herder 1978.
 - 40. l.: mint fent
 - 44. l.: mint fent.
-

„Munkafüzetek a Bibliához”

- 1. *Egger, W.*: Jézus programja. Munkafüzet a Lukács-evangéliumhoz
Bécs, 1979, 36 l.
- 2. *Egger, W.*: Egy a ti tanítótok. Munkafüzet a Máté-evangéliumhoz
Bécs, 1980, 32 l.
- 3. *Egger, W.*: Krisztus követése hitben. Munkafüzet a Márk-evangéliumhoz
Bécs, 1981, 36 l.
- 4. *Geiger, G.*: Az egyház kezdetei. Munkafüzet az ApCsel első részéhez
Bécs, 1982, 47 l.
- 5. *Geiger, G.*: Az egyház úton. Munkafüzet az ApCsel második részéhez
(Előkészületben)

Az Apostolok Cselekedetei tagolása

1,1–3	BEVEZETÉS	
1,4–8,3	A JERUZSÁLEMI EGYHÁZ	Péter – részlet
(1)	Mennybemenetel	
(2)	A Szentlélek	
(3–6)	Őskeresztény közösség	
(6–7)	István vértanú	
8,4–40	AZ EGYHÁZ SZAMÁRIÁBAN	
	Keresztség, bérmlás	
9,1–12,25	AZ EGYHÁZ JUDEÁBAN	Pál – részlet
(9)	Pál meghívása	
(9–12)	Első pogánymisszió	
13,1–28,22	A NÉPEK EGYHÁZA	
(13–14)	Pál első térítő útja	
(15)	Az apostoli zsinat	
(15–18)	2. térítő út	
(18–21)	3. térítő út	
(21–26)	Pál elfogatása	
(27–28)	A római út	
28,23–30	ZÁRSZÓ	

A kiadó utószava

Jelen munkafüzetünk folytatása W. Egger munkafüzeteinek a Máté-, Márk- és Lukács-evangéliummal kapcsolatban: a „Szentlélek-evangéliumról” szól. Szerzője (szül. 1952) a bécsi egyetem hittudományi karának újszövetségi tanszékén Jacob Kremer professzor tanársegéde volt, nála doktorált, utána hittanár egy bécsi gimnáziumban, jelenleg a római Institutum Biblicumon folytatja biblikus tanulmányait.

Új olvasóink számára megismétljük, amit lelkipásztori szempontból írtunk e sorozat szerepéről: „Az ilyen munkafüzet célja, hogy ki-ki gyakorlatban elsajátíthassa a bibliai beszélgetések módszerét. Úgy tűnik, hogy akik ily módon közösen megpróbálkoztak egy-egy szentírási szakasz mélyebb értelmének boncolgatásával, főként pedig az élettel való kapcsolat megteremtésével, a gyakorlati alkalmazással, egy-két ilyen sorozat során tapasztalatokat gyűjtenek, és készséget nyerhetnek arra, hogy segédfüzetek „mankói” nélkül is gyümölcsöző bibliai beszélgetéseket folytathassanak.”

Természetesen szó sincs arról, hogy egy-egy bibliaóra minden résztvevőjének kezében legyen egy ilyen munkafüzet. Elegendő, ha a megbeszélés vezetőjének, és egy, legfőlegbb két résztvevőnek van birtokában. A többiek csa k a kitűzött szakaszt olvassák el előzőleg, és készüljenek föl önállóan a bibliaórára. Ha a vezető biztosítja a módszeres keretet, és egy-két — lehetőleg mindig más — résztvevő tájékozottabb, mint a társai, a többit bízzuk a Lélek ihletésére.

Ez alkalommal is kedves kötelességünk, hogy hálás köszönetünket fejezzük ki az Österreichisches Katholisches Bibelwerk igazgatójának, *dr. Norbert Höslinger* ágostonrendi kanonoknak a kiadói jogok, valamint a sorozat címlapterve nagylelkű átengedéséért.

Adja Isten, hogy e munkafüzetünk, majd az ezt követők segítségével minél többen jussanak közelebb a Szentírás mélyebb megértéséhez és annak életté válásához.

A KIADÓ

KIADVÁNYAINK AUSZTRIÁBAN KAPHATÓK:

Herder u. Co. A-1010 Wien I. Wollzeile 33.

Magyar Könyvüzlet (Libro-Disco) A-1010 Wien I. Domgasse 8.

KÜLFÖLDIEK BÁRMELYIK KÖNYVKERESKEDÉSBEN

megrendelhetik főbizományosunk címének megadásával:

Auslieferung HEROLD, A-1081 Wien, Postfach 321.

(*Hazulról megrendeléseket nem teljesíthet!*)

RENDELÉSI CÍM PLÉBÁNIÁK, LELKÉSZSÉGEK RÉSZÉRE:

Verlag OMC, A-1090 Wien, Boltzmanngasse 14.

Mi e munkafüzet célja?

Az ősegyház lényegbevágó eseményeivel és problémáival való foglalkozás segítségünkre lehet, hogy a mai egyház kérdéseire választ találjunk. Természetesen a *hitoktatás* és a *lelkipásztorkodás* formái az ősegyházban egészen mások voltak, mint ma. De föltételezhetjük, hogy az egyház „kezdetének” átgondolásából ismérveket meríthetünk a mai idők nehéz problémáinak megoldásához.

- Hierarchia vagy demokrácia az egyházban?
- A szentségek ősegyházi (és mai) értelmezése
- A Szentlélek küldésének formái és jelentősége
- A közösségek struktúrái
- Az egyházi fegyelem kérdései

Az egyes perikópák fejezetének felépítése egységes:

Az *Indítás* a bibliakör vezetőjének több lehetőséget kínál a résztvevők motiválására. A *Szöveg* az Újszövetségi Szentírás legutóbbi kiadásából való (Szent István Társulat, Budapest, 1981). A *Magyarázat* és *Teológiai mondanivaló* a kör vezetőjének exegétikus tájékoztatását szolgálják, de alkalmasak általános használatra a bibliai megbeszélés során. Az iskolákban és felnőttképzésben kipróbált *Javaslatok a szöveg földolgozására* c. rész változatos formái bátorítást adnak a vezetőnek és a körnek az anyag önálló, egyéni földolgozásához. Az *Elmélyülésre szolgáló szöveg*, az utalások az *Imára és énekekre* (vö. „Szent Vagy Uram” — „Daloljunk az Úrnak!”) további ösztönzőként értendők és tetszés szerint változtathatók.

Az Apostolok Cselekedeteinek alapgondolataiba való *Bevezetést* a füzet végén az *Irodalmi utalások* egészítik ki.